

Letošnji 1. maj

Praznovanje 1. maja kot praznika dela je neločljivo povezano z razrednim bojem človeštva. V zadnjih stoletjih svoje zgodovine je pravzaprav šele prišlo do spoznanja, kaj vse pomeni delo. Ni vseeno, kaj in kako kdo dela, predvsem pa ne, kdo bo imel koristi od rezultatov tega dela. V usodnem spletu zgodovinskih okoliščin je prvič šele Marx dognal vse razsežnosti družbeno-ekonomskih pojavov in procesov, ki se sproščajo ob tem.

Čeprav je 1. maj povezan predvsem z bojem delavstva prejšnjega stoletja za osemurni delavnik in druge pravice, pa ima danes dosti večji pomen. Množična stavka in pokol ameriških delavcev v Chicagu maja l. 1866, ko so od buržoazije zahtevali 8-urni delavnik, je imel velik odmev po svetu. Delavstvo vseh dežel se je pričelo zavedati pomena razrednega boja proti kapitalizmu. Po sklepu II. internacionale l. 1889 v Parizu so bile nato vsako leto 1. maja manifestacije in stavke v počastitev spomina čikaških žrtev. Praznovanje 1. maja so v nekaterih obdobjih v raznih državah sicer s silo zatirali, vendar ne preprečili.

Tudi pri nas ima praznovanje že dolgoletno tradicijo — 1. maj so slavili hrvatski in slovenski delavci že od II. internacionale naprej, po l. 1918 pa so ga proslavljali na območju vse države. Tega niso mogli preprečiti ne policijski teror, ne zapor. Delavci so jasno postavljali svoje, upravičene zahteve domači in tuji buržoaziji. Ko se je ta povezala s fašističnim okupatorjem, so skupaj z vsemi naprednimi silami naše dežele pod vodstvom KPJ stopili na usodno pot narodnoosvobodilnega boja. Ta je prinesel poleg krvavo plačane svobode še veliko več — odpravili smo razredno razlikovanje in se kot prva dežela sveta odločili za samoupravni socializem. Marxova, Engelsova in Leninova spoznanja rojevajo v resničnost. Ustava in zakoni nam omogočajo, da odločamo o svojem življenju in delu. Nismo več sužnji tega dela, trudimo se, da bi bilo resnično ustvarjalno in primerno nagravano — vsakemu po njegovih zmožnostih. Pravice pa vsem enake! Delegatski sistem nam omogoča (čeprav tega marsikje še ne znamo dovolj uporabiti) vpliv na vse odločitve v državi. Tako se ta — kot institucija — vse bolj približuje občanu in njegovim potrebam. Novi zakon o združenem delu, o katerem ravnokar poteka javna razprava, pogloblja pozitivne premike v naši družbi.

Seveda takle proces ni povsede vsem tistim nazadnjaškim silam v svetu, ki se bojijo izgubiti moč in vpliv v svojih sredinah zaradi našega vzgleda. Naše razumevanje in podpora deželam ter narodno-osvobodilnim gibanjem po svetu, ki želijo kreniti po naši poti, marsikomu ne ugajata. Gibanje neuvrčenih bi želeli razbiti ali pa vsaj zmanjšati njegov pomen in ugled. Vendar ravno oni ne morejo mimo dejstva, da se v dnevi pred 1. majem združuje trideset let trpinčeni Vietnam, žrtev imperialistične vojne, eno leto po osvoboditvi znova v enotno državo.

Rekli smo, da se ne pustimo zatirati — ne tako in ne drugače!

Viktorija Budkovič — Rayyes

RAZŠIRJENO ZASEDANJE SINDIKALNE KONFERENCE ZP ISKRA

Ali bežimo pred problemi?

Jože Čebela je na zasedanju spregovoril o mnogih področjih delovanja sindikatov v ZP Iskra. Namen zasedanja je bil oceniti družbeni in ekonomski položaj v Iskri ter načrtovati pot za dejavnost sindikatov v prihodnje. Obširna razprava je opozorila na številna neresena vprašanja, med katerimi je neizpolnjevanje sklepov gotovo eden najhujših problemov.

V Domu sindikatov v Ljubljani je bilo v petek, 23. aprila razširjeno zasedanje sindikalne konference ZP Iskra. Na njem je predsednik konference Jože Čebela obširno spregovoril o gospodarskem položaju Iskrinih temeljnih organizacij združenega dela, delovnih organizacij in celotnega združenega podjetja, ocenil samoupravno organiziranost TOZD po ustavnih načelih in njihovo samoupravno povezovanje po dohodkovnih odnosih in po branžnem načelu v delovne organizacije in sestavljeno organizacijo združenega dela, nadalje ocenil vključevanje TOZD in delovnih organizacij v srednjeročno načrtovanje ter spregovoril o pogojih delovanja ter vlogi sindikata na vseh ravneh Iskrine organiziranosti.



Gostje na zasedanju sindikalne skupščine ZP Iskra.

Zasedanja so se udeležili delegati osnovnih sindikalnih organizacij, člani predsedstva sindikalne konference ZP Iskra, predsedniki sindikalnih konferenc delovnih organizacij, predsednik skupščine ZP Iskra Vladimir Klavs, generalni direktor ZP Iskra Jože Hujs, vodilni delavci in direktorji delovnih organizacij ZP Iskra, predstavniki družbenopolitičnih organizacij, kot gostje pa tudi sekretar republiškega odbora sindikata delavcev kovinske in elektro industrije Slovenije Srečko Mlinarič in drugi.

Predsedstvo sindikalne konference ZP Iskra je sklicalo zasedanje na pobudo vodstva republiških sindikatov, srečanje Iskrinih sindikalnih delavcev pa je bila hkrati prva akcija vključevanja sindikatov v javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu.

Uvodni govor Jožeta Čebele (objavljamo ga v celoti na drugi in tretji strani spodaj) so dopolnili predstavniki sindikalnih konferenc iz industrij ZP. Spregovorili so zlasti o uspehih pa tudi težavah, s katerimi se srečujejo sindikalne organizacije na različnih ravneh, podobno kot poznejša razprava pa so tudi oni opozorili na problem neuresničevanja sklepov.

(Nadaljevanje na 2. strani)

TISKOVNA KONFERENCA V ZAGREBU

Panoga splošne rabe je uspešno predstavila svoj novi proizvodni program

Vzporedno z našim prikazom novih izdelkov na Zagrebškem spomladanskem velesejmu je organizirala propagandna služba IC posebno tiskovno konferenco. V mali dvorani kitajskega paviljona se je zbralo na povabilo zagrebškega Privrednega vjesnika 19 novinarjev z namenom, da se seznanijo z novimi tehničnimi dosežki Iskre oziroma z dejavnostjo Iskre nasploh.

Tiskovno konferenco je odprl in nato dokaj suvereno vodil direktor za stike z javnostjo Boštjan Barborič. Uvodoma je najprej predstavil podjetje z nekaterimi bistvenimi poslovnimi podatki, poudaril našo profesionalno usmerjenost in delež panoge splošne rabe, prikazal smernice sedanje programske politike, letošnje proizvodne načrte — zlasti povečan prodor na tuja tržišča, odprtost našega podjetja za sodelovanje na temelju delitve dela itd. Za njim sta spregovorila direktorja Simon Primožič in Franc Anžič. Predstavila sta v glavnem panogo splošne rabe, njene najnovejše tehnične dosežke in pa kaj bo Iskra v prihodnje ponujala na tržišču.

Novinarji so z zanimanjem sledili pojasnilom naših vodilnih sodelavcev, nato pa zastavljali številna vprašanja glede proizvodnje, prodajne in servis-

ne dejavnosti v tistih krajih, kjer nimamo svojih predstavništev, politike cen itd.

Ob koncu tiskovne konference je direktor Boštjan Barborič povabil vse navzoče, da si ogledajo našo stojnico. Tod so si novinarji ogledali naše najnovejše izdelke kot so televizor "montreal", sesalnik Iskra-AEG, nove kombinirane štedilnike, radijski sprejemnik "planica", razne nove gospodinjske aparate, antenski ojačevalni sistem "global" ter druge in dobili zanje vse potrebne tehniške in komercialne podatke.

Tiskovna konferenca je na splošno dobro uspela in z zanimanjem pričakujemo, kako bodo novinarji ocenili in obvestili bralce o naših najnovejših dosežkih s področja zabavne elektronike in aparatov za gospodinjstva.

Marjan Kralj



Zagrebški novinarji na tiskovni konferenci v mali dvorani Kitajskega paviljona na velesejmu.



Dandanes mladi Titove Jugoslavije veselo, brezskrbno in ponosno praznujejo 1. maj-delavski praznik, zavedajoč se svoje svetle bodočnosti, ki jim jo zagotavljajo bogate tradicije naše revolucije in naša socialistična skupnost.

RAZGOVOR Z GENERALNIM DIREKTORJEM ZP ISKRA JOŽETOM HUJSEM

Iskra, danes in jutri

Težko se je danes pogovarjati o ekonomskih problemih, še posebej o tako zapletenem in širokem gospodarskem kompleksu, kot je naša Iskra. In vendar: že ob samem načinu, kako je znal sobesednik k vprašanjem pristopiti, je postalo vse vsaj že na pol jasno. Ostalo polovico pa je tov. Jože Hujs, generalni direktor ZP Iskra, prav tako poskušal razložiti na čim bolj preprost in razumljiv, s tem pa tudi sprejemljiv način. Dejansko po takem pomenku postane bolj očitno, da brez odločnega reševanja gospodarskih problemov naša družba ne bo mogla več tako hitro napredovati kot doslej, da pa je za tako odločno reševanje potrebna hkrati jasna strokovna vodstvena misel, in hkrati čim širša samoupravljalna akcija.

Jasnost računov in položaja je slehernemu delavcu v kolektivu trdna osnova za vsakdanje delo, kar je toliko

osrednje zgradbe potekal približno takole:

Kako ocenjujete poslovno leto 1975, glede na zaključni račun ZP Iskra? V čem menite, da je bilo finančno poslovanje ZP Iskra najbolj uspešno in kje bi morali narediti več?

Z ozirom na okoliščine v letu 1975 — upoštevajoč tako domače razmere kot svetovno situacijo — bi rekli, da smo leto 1975 zaključili dovolj dobro, vsekakor pa bolj kot naše gospodarstvo v poprečju. Vendar nam je ob enem situacija, ko so se zmanjšale pridobitne sposobnosti na trgu, pokazala, katere so tiste točke v gospodarskem sistemu, v katerih še vedno šepamo in v katerih smo potrebni popravila.

Kakšno je trenutno finančno poslovanje, oz. stanje ZP Iskra kot celote pa tudi njegovih posameznih delov — branž — glede na nov način plačevanja obveznosti v gospodarstvu, ki se pravkar uveljavlja? Kako se Iskra v tem pogledu primerja s slovenskim gospodarstvom in glede na njegove poslovne partnerje?

Finančno stanje v Iskri je veren odraz naše strukture kapitala. Vedo smo namreč podkapitalizirani, zato se nam težave pojavljajo permanentno in kronično. Kar pa se novega načina plačevanja tiče pa menim, da nam celo pomaga, saj smo vedno imeli še enkrat več terjatev kot obveznosti. To pa pomeni, da bo Iskra v bodoče lažje dosegala ravnovesje med dobavami in plačili, oziroma med terjatvami in obveznostmi, kar je vsekakor ugodnejše za nas, kot pa je bilo to doslej. Vendar pa je nujno pričakovati prehodne težave predvsem na področju nekaterih segmentov našega asortimana široke potrošnje, ki se prodaja preko trgovske mreže.

Baje so zdaj aktualne nekatere pomembne spremembe v okviru srednjeročnega plana. Posebej omenjajo premike proizvodnega programa iz Elektromehanike Kranj v Pržano, iz Pržana v Sežano in podobno. Ali nam lahko pojasnite razloge, ki vodijo v take spremembe?

Mislím, da je normalno in jasno, da smo po večjem številu let statičnosti tako glede organizacije kakor tudi razvojnega programa, zdaj na tem, da uredimo večje korekture, ki jih zahteva tako kvantitativna rast programa kot na primer tehnika, tehnologija in razvoj trga. Srednjeročni plan, ki je prvi te vrste, pa tudi že sam novi zakon o družbenem planiranju, nam nudita idealno priložnost, da si nekoliko bolj smelo in revolucionarno načrtamo razvoj za naslednje srednjeročno obdobje. To pa pomeni, prav tovrstne spremembe, za kakršne sprašujete. Menim pa, da so navedene le kot možni primeri in še tu ni nujno, da so natančno taki ali še manj edini. Na onovnih tezah za srednjeročni plan in v sporazumu o osnovah plana pa tudi o planiranju samem se bomo morali dokopati do takih rešitev, saj to nenačrtno terja od nas tudi osnutek dogovora o družbenem planiranju v republiki, katerega podpisnik naj bi bili in v okviru katerega smo določeni kot eden od nosilcev razvoja gospodarstva v republiki. To pa za nas ne pomeni le priznanja, ampak predvsem veliko obvezo, za katero bomo morali upora-

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

biti vse svoje notranje sile, da jo bomo lahko dostojno opravili.

Na osnovi jugoslovansko-italijanskega meddržavnega sporazuma se za slovensko in jugoslovansko gospodarstvo odpira novo okno v EGS. Pri tem omenjajo tudi prosto industrijsko cono pri Sežani. Kako se ZP Iskra vključuje v naložbe v to cono in kaj si od tega obeta?

Formiranje proste industrijske cone pri Sežani je vsekakor za nas izredno zanimivo in potrebno je, da smo v taki coni tudi prisotni zaradi znanih prednosti, ki jih ta cona nudi zunanji trgovini. Preliminarne razgovore z občno Sežana smo že imeli, najavili smo svojo kandidaturo za prostor v coni, pa tudi sprožili razpravo o tem, da naj bi bil nosilec nastopa v tej coni TOZD Sežana, kar je glede na domicil in lokacijo razumljivo. Seveda pa naj bi ta TOZD to funkcijo opravljala ne le zase in za svoje delovne organizacije, ampak za Iskra kot celoto.

V zadnjem času beremo o tem, da si mesto Ljubljana prizadeva zgraditi večjo industrijsko bazo in o tem, da bo ZP Iskra pri tem sodelovala. Kaj nam lahko poveste konkretnega o tem? Ali gre v primeru, da bo Iskra sodelovala — za razširitev sedanjega

proizvodnega programa, ali za povsem novo proizvodnjo?

Najbolj konkretno, na kar lahko v zvezi s tem vprašanjem odgovorim je, da nameravata Iskra in Gorenje skupno vlagati v proizvodnjo kapsul kompresorjev — tovarno pa naj bi oba partnerja gradila v okrilju Iskre v Ljubljani in bi pomenila kapaciteto z okoli 1000 do 2000 zaposlenimi, odvisno od končne zmogljivosti in tudi od stopnje obdelave na istem mestu. Mimo tega je znano, da so Iskra razglasili tudi kot enega izmed nosilcev gospodarskega razvoja Ljubljane v srednjeročnem planu. To seveda pomeni nadaljnje širjenje Iskre v Ljubljani, predvsem na že znanih področjih pa se bosta kot končna objekta tu uveljavila Mikroelektronika in Elektrooptika.

Za konec pa smo generalnemu direktorju ZP Iskra Jožetu Hujsu namenili še vprašanje, kaj bi ob bližajočih se praznikih 1. maja želel delovnemu kolektivu?

Čestitam vsem delovnim ljudem za 1. maj in jim želim, da bi praznik uporabili za to, da bi se oddahnili in tako zbrali novih sil, s katerimi bi skupno prebrodili letošnje nelahko leto kar najbolje. Želim vsem, da bi družno v celoti izpolnili svoje naloge iz letnega načrta.

Mara Ovsenik

S TISKOVNE KONFERENCE

Lotili se bomo računalnikov

„Vse kar je kvalitetnega in primernega sprejemamo!“, je izjavil generalni direktor Združenega podjetja Iskra Jože Hujs na tiskovni konferenci, ki je bila v četrtek, 22. aprila v Ljubljani, na kateri so v navzočnosti predstavnikov znane nizozemske elektronske tvrdke PHILIPS seznanili javnost z novim dogovorom, v smislu katerega se je Iskra na področju proizvodnje poslovnih računalnikov povezala s holandsko firmo PHILIPS Data Systems.



Sodelovanje Iskre in Philipsa na področju elektronskega računalništva je bila zanimiva tema za novinarje na tiskovni konferenci.

Na tem razgovoru so bili prisotni med drugim tudi M. F. van Assen — regionalni manager Philips Electrológica, J. C. Schut — regionalni manager Philips za Vzhod, ing. Radojko Voličević — šef predstavništva za Jugoslavijo, ing. Bora Dugić — sodelavec predstavništva za Jugoslavijo. Tiskovni konferenci pa so prisostvovali tudi dipl. oec. Ivan Škof — pomočnik generalnega direktorja Commerce, Ljubljana, dipl. oec. Jože Penca — višji svetnik Co-

mmerce, Ljubljana in dipl. phil. Katarina Puc, pomočnik direktorja sektorja Philips.

Že pred letom dni je v obratih Iskre v Kranju stekla proizvodnja lastnih procesnih računalnikov, ki so namenjeni krmiljenju avtomatskih telefonskih central. Prav te naprave postajajo v razvijajočem se jugoslovanskem gospodarstvu, pa tudi v družbenih dejavnostih in upravi vse bolj potrebne; doslej smo bili navezani na uvoz te opreme, zdaj pa je Iskra na pobudo Iskra Commerce sklenila načelni sporazum s Philipsom glede kooperacije v proizvodnji najodobnejših poslovnih računalniških sistemov, od naprav za zajemanje podatkov in terminalov do malih in srednjih računalnikov.

Generalni direktor Hujs je na tiskovni konferenci opozoril, da prav gospodarski razvoj in samoupravljanje v Jugoslaviji terjata sodobno poslovanje in ustrezno avtomatizacijo. Že pred skoraj dvema leti je Iskra izdelala analizo potreb na tem področju v Jugoslaviji, zdaj pa je končno padla odločitev, ki bo skrajšala pot proizvodnje. Vsak bi namreč ustvarjal v tej kooperaciji del elementov, prodala pa bi oba partnerja vse proizvode, razen tega pa bi Iskra tudi uvažala te izdelke za domačo valuto. Iskra razpolaga z zadostno tehnologijo in strokovnjaki, da bo lahko svoj del obveznosti ustrezno uresničila. Vsekakor je 40–50 strokovnjakov že izšolanih za softwareske potrebe. Sploh gre usmeritev Iskre v prihodnje na večje uveljavljanje profesionalne tehnike.

Predstavnik Philipsa je po svoji strani povedal, da so se odločili za Iskra pri kooperaciji zaradi prednosti, ki jih ima naše podjetje. Skupno nameravajo v okviru te kooperacije zaposliti dvesto do dvestopetdeset ljudi, hkrati pa se nadejajo tudi dobrega komercialnega posla in hitre pogodbe. Dodal je celo, da bi morala proizvodnja steči že letos. Proizvajali pa naj bi predvsem male in srednje računalnike, za katere je tudi sicer največ zanimanja med potrošniki.

Sodelovanje naj bi zajelo vrednost dvesto milijonov dolarjev do leta 1980, v letu 1980 pa bi seglo že na okoli petdeset do šestdeset milijard starih dinarjev.

Po vzajemni presoji naj bi pri tem odpadlo na bartwar trideset do petinšestdeset odstotkov, na software pa petinšestdeset do sedemdeset odstotkov poslov. Partnerji so izrazili tudi prepričanje, da ne bomo proizvajali le za jugoslovansko tržišče, ampak tudi za izvoz, predvsem na vzhod. Na tretjem trgu pa naj bi sploh nastopali skupaj.

Tiskovna konferenca je pokazala ne samo nekaj novih zanimivosti v proizvodnem programu Iskre, ampak je tudi potrdila, da je samo s kvaliteto mogoče doseči ustrezno visoko mednarodno kooperacijo.

mak

ALI BEŽIMO PRED PROBLEMI?

(Nadaljevanje s 1. strani)

V razpravi je prvi sodeloval generalni direktor Jože Hujs. Tudi on je najprej opozoril na neresnost pri uresničevanju sklepov ter v zvezi s tem poudaril, da smo v Iskri v zadnjem času sprejeli veliko pomembnih stališč in sklepov, toda uresničili smo jih bore malo.

Tako je povsem nerazumljivo, da zdaj, tik pred 1. majem, še vedno nimamo gospodarskega načrta za letošnje leto. Skupščina je dala osnutek načrta v javno razpravo že pred tednjem po nekaterih podatkih pa sta ta načrt od 65 TOZD sprejela le dva. „To je vsekakor velika klopota za nas vse“, je poudaril generalni direktor.

Podobno je tudi s sprejemanjem samoupravnih sporazumov, ko smo nekatere sprejemali tudi po pol leta, precej neresnosti pa je bilo opaziti tudi na drugih področjih.

Jože Hujs je poudaril, da čakata Iskra zdaj dve osnovni nalogi: to sta srednjeročni načrt gospodarjenja do leta 1980 ter uresničitev zakona o združenem delu.

V zvezi s srednjeročnim planom je opozoril, da je Iskra eden izmed nosilcev družbenopolitičnega in gospodarskega razvoja Slovenije do leta 1980. To je vsekakor lepo priznanje, zato smo še toliko bolj dolžni, da zastavljene naloge uresničimo. Sindikalni konferenci predlagam, naj posamezna področja prouči na problemskih konferencah ter eno od teh konferenc nameni prav srednjeročnemu načrtu.

Glede javne razprave o zakonu o združenem delu je dejal, da bo treba v Iskri spremeniti in dopolniti več samoupravnih sporazumov, ker niso več v skladu s tem dokumentom. Dotaknil se je tudi drugih vprašanj, kot na primer problematike v zvezi s tem, zakaj še vedno nismo ustanovili Iskrine interne banke.

V razpravi je med drugim sodeloval tudi predsednik skupščine ZP Iskra Vladimir Klavs. Poudaril je, da so Jože Čebela in predstavniki sindikalnih konferenc delovnih organizacij izčrpano opozorili na problematiko, s katero se srečujemo v združenem podjetju. Podobno kot Jože Hujs se je tudi Vladimir Klavs zavzel, naj bi posamezna področja reševali na problemskih konferencah.

„Vse sile moramo zastaviti, da prebrodimo sedanje težko obdobje; še več: iz tega obdobja moramo priti še močnejši, vsi vemo, kakšen je gospodarski položaj in ta položaj ni lahak. Storit moramo vse, da bomo našim organizacijam združenega dela zagotovili možnost normalnega gospodarjenja. Glede srednjeročnega načrta gospodarjenja Iskre moramo najti pravo pot in ta je profesionalizacija. Več poudarka moramo dati tisti proizvodnji, v kateri je odstotek znanja večji in to odstotek našega znanja.“

Kot že rečeno se je zasedanja udeležil tudi sekretar republiškega odbora sindikata delavcev kovinske in elektro industrije Slovenije Srečko Mlinarič. V obširnem govoru je opozoril zlasti na pomembno sodelovanje med družbenopolitičnimi organizacijami ter na vlogo delegatov-komisarjev na področju graditve ekonomske — socialnega položaja v vseh oblikah združenega dela.

V nadaljevanju je spregovoril o številnih področjih, s katerimi se bodo morali spoprijeti Iskrini sindikati. Med temi je veliko pozornosti namenil prav socialni varnosti zaposlenih delavcev v združenem podjetju ter poudaril, da pri načrtovanju gospodarskega razvoja Iskre ne smemo imeti pred očmi le petletni razvoj, pač pa moramo misliti na daljše obdobje.

V razpravi so sodelovali tudi številni drugi udeleženci. Podobno kot govorniki pred njimi, so tudi oni kritično spregovorili o tem, zakaj v Iskri ne uresničujemo sprejetih sklepov, o tem zakaj bežimo pred težavami in se gremo marsikje tako imenovano nojevsko politiko, o tem, kako bomo poslovali in kaj smo sklenili v zvezi s prehodom na nov način plačevanja, o sodelovanju med posameznimi družbenopolitičnimi organizacijami in poslovnimi organi. Nadalje so bili nekateri mnenja, da večina problemov izhaja iz slabe organiziranosti, takšna organiziranost pa je kriva za neučinkovitost, beseda je stekla tudi o neinformiranosti, problemih branžne organiziranosti Iskre, o uresničevanju akcijskega programa sveta ZK Iskre in Gorenja in podobno. Nekateri udeleženci so opozorili tudi na gospodarske težave v posameznih TOZD, na težave pri izplačevanju osebnih dohodkov, v zvezi s tem, pa tudi na nesolidarnost nekaterih delovnih organizacij.

Ob koncu razširjenega zasedanja sindikalne konference ZP Iskra so zadolžili predsedstvo, da na osnovi referatov in razprave izpolni in sprejme stališča in sklepe zasedanja ter določi nosilce in roke za izvršitev posameznih nalog. Sklepi se nanašajo na gospodarski položaj Iskrinih TOZD, delovnih organizacij in Združenega podjetja, samoupravno organiziranost TOZD po ustavnih načelih in njihovo samoupravno povezovanje po dohodkovnih odnosih po branžnem načelu v delovno organizacijo in sestavljen organizacijo, vključevanje temeljnih organizacij in delovnih organizacij v srednjeročno načrtovanje ter pogoje delovanja in vlogo sindikata na vseh ravneh Iskrine organiziranosti.

Lado Drobež

Izvajanje predsednika sindikalne konference ZP Iskra, Jožeta Čebele

Predsedstvo sindikalne konference ZP Iskra je sklicalo današnje srečanje — srečanje celotnega sindikalnega, partijskega, mladinskega, borčevskega, samoupravnega ter poslovnega vodstva z namenom, da bi ocenili družbeni ter ekonomski položaj v Iskri ter, da bi se dogovorili za našo nadaljnjo aktivnost.

Namen imamo, da z odkrito besedo z vseh vidikov podamo oceno ter poiščemo čim bolj realno pot za razrešitev problemov. Verjetno naše današnje zasedanje ne bo dalo napotkov za razrešitev vseh problemov, ker je leteh preveč, zadovoljni pa bomo, če se bomo sporazumeli za postopno razreševanje vsega tistega, kar nas tare v globalu.

Na današnjem zasedanju bomo razpravljali o gospodarskem položaju Iskrinih TOZD, DO in ZPI, ocenili samoupravno organiziranost TOZD po ustavnih načelih in njihovo samoupravno povezovanje po dohodkovnih odnosih in po branžnem načelu v delovne organizacije in v SOZD.

Nadalje moramo preanalizirati, kako se naše TOZD, DO in ZP Iskra vključujejo v srednjeročno načrtovanje in ne razadnje — ugotoviti moramo, v kakšnih pogojih deluje in kakšno vlogo ima sindikat na vseh ravneh Iskrine organiziranosti.

To so teme, o katerih bo tekla beseda in za katere se moramo čutiti odgovorne. Že sam sestav tega današnjega srečanja, saj smo zbrani najodgovornejši predstavniki DPO vseh ravni naše organiziranosti in najodgovornejši vodilni delavci ZP in delovnih organizacij Iskre, menim, da to mora biti porok, da današnja konferenca ne bo potekala samo zato, da imamo en sestanek več. Predlagam, da se kritično lotimo vsega, kar nas tare, ne z namenom, da bi obsojali drug drugega ter iskali krivca, pač pa naj bo naš cilj v iskanju novih skupnih poti za razreševanje problematike.

Poleg tega pa naj še posebej poudarim, da je to naše srečanje sklicano na pobudo vodstva republiških sindikatov, kjer so od nas zahtevali, da ocenimo družbeno-ekonomski položaj v Iskri.

Ocena samoupravne organiziranosti, temelječa na ustavnih načelih bo kažipot za ustrezno ustvarjanje novih odnosov, ki bodo v skladu z Zakonom o združenem delu, oz. „našo malo ustavo“.

Skratka — naša delovna konferenca sindikata v Iskri je prva akcija, ki sovpada v naše aktivnosti ob času obravnave osnutka zakona o združenem delu.

GOSPODARSKI POLOŽAJ ZP ISKRA

Fizični obseg proizvodnje je v Iskri v zadnjih letih rasel za okrog 25 % letno. Produktivnost dela je letno naraščala med 13–15 %. To so le grobi podatki, nad katerimi smo Iskraši za preteklo obdobje lahko ponosni.

Iz majhnega kolektiva smo v 30 letih našega obstoja postali veliko industrijsko podjetje, kjer se število zaposlenih že približuje 30.000. Tudi razvejanost naše dejavnosti je široka. Tu pa ne mislim samo na pestrost našega proizvodnega programa, ampak tudi na teritorialno razvejanost, saj smo z našimi tovarnami in obrati razprostrti skoraj po vseh regijah SR Slovenije. Zato tudi nič čudnega, če vsakodnevno beležimo vzpodbudne in zaskrbljujoče vesti o naših dosežkih, ali neuspehih. V dosednji zgodovini se je namreč vedno dogajalo, da je nekaj izmed 65 TOZD prikazovalo nadpovprečne poslovne rezultate, nekaj TOZD pa je svoje poslovanje zaključilo na meji rentabilnosti, ali celo z izgubo. Tudi za poslovanje v letu 1975 lahko podamo podobno oceno. Morda je rezultat poslovanja zaradi zaostalih pogojev gospodarjenja, ali drugih vzrokov celo slabši.

Lansko leto smo po podatkih, posredovanih skupščini ZP Iskra fizični obseg proizvodnje nasproti letu 1974 povečali za 15 %, medtem ko je produktivnost narasla za 8 %. Zaskrbljujoč pa je podatek o izgubah, ki so lani znašale 196.607.000 dinarjev in je dobiček po pokritju izgub znašal 125.074.000 dinarjev, kar nasproti letu 1974 pomeni le 51,1 %.

Največje izgube izkazuje delovna organizacija Telekomunikacije, Kranj, kjer samo TOZD ATC izkazuje nad 70.000.000 dinarjev izgube in je v približno enakem znesku načrtuje tudi v

letu 1976.

Članstvo sindikata si opravičeno postavlja vprašanje, kako razrešiti ta problem. Nujno moramo najti vzroke za takšno stanje in izdelati program njihove razrešitve. Socialna varnost zaposlenih v tej TOZD je ugotovljena iz naslova solidarnosti ostalih TOZD in v okviru DO, toda postavlja se vprašanje, koliko časa bo ta še lahko obstajala, glede na ostale obveznosti TOZD za pokritje ostalih izgub izven OZD (železnica, elektrogospodarstvo), kar predstavlja zanje dvojno obremenitev.

Sindikat kot družbeno-politična organizacija se tudi ne more strinjati, da še vedno nimamo na ravni ZP sprejetega gospodarskega načrta za l. 1976. Menim, da je potrebno kritično oceniti, zakaj ni sprejet stroškovnik skupnih služb ZP. Odnose med TOZD in skupnimi službami ZP mora regulirati samoupravni sporazum. Financiranje skupnih služb ne more izhajati na osnovi raznih ključev, oz. predpisanih tarif. Vzpostaviti moramo dohodkovne odnose med TOZD in skupnimi službami. Te službe morajo pred delavce TOZD dostaviti svoje programe dela in cena izvajanja tega programa mora biti odvisna od ustvarjenega dohodka TOZD. Če bi te stvari regulirali tako, verjetno problemov okrog sprejetja gospodarskega načrta za leto 1976 ne bi bilo.

Družbeno politične organizacije ZP Iskra in med njimi tudi sindikat eno ob koncu leta 1974 podprli predlog poslovnih organov, da se Iskra organizira po branžnem konceptu. Ta predlog smo podprli, ne da bi imeli zato analize ekonomske utemeljenosti. Menili smo namreč, da nam bo nova organizacija s 6 delovnimi organizacijami omogočila rentabilnejše poslovanje. Poleg tega so pa tudi proizvodne organizacije terjale reorganizacijo tržnih ter razvojno-raziskovalnih dejavnosti. To reorganizacijo smo izvedli v relativno kratkem roku, če upoštevamo, da smo se o tem pogovarjali že nekaj let. Ta reorganizacija je več ali manj bazirala na horizontalnem principu, kjer niso bile upoštevane dohodkovne povezave med TOZD, ampak je izhajala iz zatečenega stanja. Povezava TOZD v delovno organizacijo je bila nedovoljno definirana, o čemer nam pričajo dokaj različni samoupravni sporazumi o združevanju v branžne organizacije. V nekaterih primerih so se bivše delovne organizacije oklicale za TOZD in zadržale vse svoje funkcije poslovanja. Ustvarili smo v

Novi odbori Prvo zasedanje novoizvoljenega delavskega sveta

Na svojem prvem zasedanju je novoizvoljeni DS Industrije za telekomunikacije, elektroniko in elektromehaniko v mandatni dobi 1976/78 za svojega predsednika ponovno izvolil Jožeta Zaletela, dipl. ing. str., vodjo proizvodnje v TOZD Električno ročno orodje. Za namestnico predsednika DS je bila izvoljena Silvana Sirk, ekonomski tehnik v finančno-računovodskem področju, za zapisnikarico Francka Tronkar ter za overovate-lja zapisnikov Jože Fende in Vinko Zupan.

Kot drugo je DS potrdil poročilo volilne komisije o izidu volitev v samoupravne organe za mandatno dobo 1976/78 ter poslušal poročilo predsednika DS o delu slednjega v pretekli mandatni dobi.

Z javnim glasovanjem je nato izvolil kolegijske izvršilne organe. V poslovni odbor so bili izvoljeni: Štancer Franc – TEN, Šifkovič Marjan – Skupne službe, Franc Levovnik – Števc, Hvala Tine – TEA, Bajželj Franc – ATC, Smuk Peter – Stikala, Bavec Milan – Orodjarna, Podlipnik Edo – Skupna proizvodnja, Torkar Srečko – Montažno-servisna organizacija, Konc Jože – Instrumenti ter Planišček Ljubo – Inštitut za prenosno tehniko. Predsednik poslovnega odbora bo izvoljen na prvi seji poslovnega odbora.

ODBOR SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE:

Mezek Hinko, predsednik, Števc, Peternelj Franc, namest. predsedn., Mehanizmi; Vidic Angel, član, TEA; Dolar Davorin, član, Skupne službe; Fulle Milan, član, TEL; Pajnič Andrej, član, Elektronika; Bobnar Franc, član, TEN.

ODBOR ZA MEDSEBOJNA RAZMERJA DELAVCEV O ZDRUŽENEM DELU:

Kristan Franc, predsednik, Instrumenti; Zupan Milan, namest. pred-sedn., Števc; Anžič Anton, član, TEA; Trajanovsky Milena, član, ATC; Piščanec Tatjana, član, TEL; Obradovič Radoslav, član, Vega; Lenardič Bernard, član, TEN.

namestnika:
Žerovec Janez, Orodjarna; Bregar Ana, Skupna proizvodnja.

ODBOR ZA DELITEV OSEBNIH DOHODKOV:

Štraus Stane, predsednik, TEA; Kopina Vili, namest. predsedn., ERO; Torkar Franc, član, ATC; Bogdanovič Dušan, član, Merilne naprave; Jenko Milan, član, Skupne službe; Kalan Mihela, član, Mehanizmi; Truhačev Niko, član, Instrumenti.

namestnika:
Lavtar Slavko, Števc; Vračko Marjan, Elektronika.

ODBOR ZA DRUŽBENO SAMOZAŠČITO:

Oman Silva, predsednik, TEA; Gašperin Milan, namest. preds., TEL; Bukovnik Kristina, član, Števc; Kramar Brane, član, Skupna proizvodnja; Brovč Janko, član, ATC; Jereb Anton, član, Vega; Novljan Anton, član, IPT.

namestnika:
Čuk Anton, Merilne naprave; Vončina Silvo, MSO.

ODBOR ZA DRUŽBENI STANDARD IN VARSTVO PRI DELU:

Marolt Vinko, predsednik, Stikala; Zagožen Ana, namest. predsed., Restavracija; Hegler Ciril, član, ERO; Ljubičič Ljubica, član, Števc; Brenkuš Anton, član, Vzdrževanje; Golc Franc, član, Elektronika; Kalčič Mario, član, Elektrooptika.

namestnika:
Mali Jože, TEA; Bugarski Vojislav, Skupne službe.

ODBOR ZA SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR:

Mihov Aleksander, predsednik, Skupne službe; Tronkar Avrelj, namest. predsed., TEA; Šeražin Silvo, član, ATC; Porenta Zdravko, član, Vzdrževanje; Cvar Ivan, član, Skupne službe; Grandovec Feliks, član, MSO; Klešnik Roman, član, IPT.

namestnika:
Rostan Drago, Vega; Albinini Miro, Instrumenti.

Delavski svet je obravnaval in potrdil poslovno poročilo Iskrine firme I. R. E. T., S.p.a. – Industria Radio Eletrica Telecomunicazioni, Trst, za poslovno leto 1975. DS je bil seznanjen s težavami v IRET-u in obveščen, da bo na eni od prihodnjih zasedanj DS obravnavan sanacijski program za izboljšanje trenutnega stanja.

Delavski svet je obravnaval in potrdil poslovno poročilo Iskrine firme PERLES AG – Pieterlen, Švica, za leto 1975. Delavski svet je bil seznanjen s problematiko firme ter je za izboljšanje stanja potrdil predloženi sanacijski program.

(dalje na 4. strani)

Živel 1. maj, praznik dela!

TOZD TOVARNA ŽARNIC

Nov polet pod novo streho

Minilo je leto dni odkar se je TOZD Tovarna žarnic iz tesnih in že davno ne več ustreznih delovnih prostorov v Kotnikovi ulici v Ljubljani preselila v novo tovarno na Stegnah. Hkrati s tem je tudi prešla iz Industrije elementov za elektroniko v Industrijo avtoelektričnih izdelkov.

Za leto 1975 si je delovni kolektiv TOZD Tovarna žarnic naložil dokaj velike obveznosti, še večje pa so le-te bile zaradi tega, ker je bilo v prvih mesecih leta treba iz starih v nove delovne prostore preseliti celotno proizvodnjo, seveda kar se da hitro in z najmanjšimi izgubami dragocenega delovnega časa.

To so dejansko tudi uspešno izvedli, hkrati pa tudi zelo solidno uresničili načrtovane obveznosti. Načrtovane obsega proizvodnje sicer niso izpolnili v celoti, pač pa le 86 %, kar je kljub temu bilo za 18 % več od tega, kar so izdelali v letu 1974. Pri tem so dosegli 98 % načrtovanega celotnega dohodka, za 6 % presegli načrtovani dohodek in za 12 % tudi ostanek dohodka. V primerjavi z letom 1974 so dosegli za 97 % večji dohodek in celo za 704 % večji ostanek dohodka.

Vse to so dosegli z za 4 % večjim številom zaposlenih, ki se je tako povzpelo na 271 članov delovnega kolektiva.

Tudi na izvoznem področju so se lani dokaj dobro odrezali, saj so načrtovani obseg izvoza presegli za 8 %, kar pa nasproti letu 1974 pomeni povečanje za 39 %.

Takšni poslovni dosežki so bili osnova za dokaj optimistično načrtovanje za letošnje leto. Letos se je delovni kolektiv prvič pognal v boj za izpolnitev 100 milijonske vrednosti proizvodnje, kar je z drugo besedo povedano 45 % večji obseg proizvodnje od lanske proizvodne realizacije.



Posnetek z lanske slavnostne otvoritve nove tovarne žarnic na Stegnah.

Pri načrtovanju izvoza so segli še više in ga letos nameravajo povečati celo za 52 %, pri čemer je pretežni del njihovih izdelkov usmerjen v Francijo. Tako načrtovani izvoz bo predstavljal v TOZD Tovarna žarnic le malo manj kot četrtino celotne proizvodnje, razveseljivo pri tem pa je, da bodo s svojim izvozom skoraj v celoti pokrili uvoz določenih reprodukcijskih materialov, katere v tej tovarni uvažajo.

V prvem letošnjem trimesečju so proizvodni načrt za to obdobje izpolnili po vrednosti z 90 %, po fizičnem obsegu pa z 88 %, pač pa so v celoti izpolnili načrtovani izvoz. Prodajo na domačem trgu so v tem času izpolnili 95 %, a že za konec trimesečja, še mo-

ustreznih strokovnih sodelavcev tehnologov, kvalificiranih proizvodnih delavcev, itd.). Kljub temu pa je v zadnjem času prišlo do razveseljive umiritve fluktuacije, ki je bila v preteklosti ena izmed stalnih in velikih težav pri poslovanju tovarne. Zdaj je fluktuacija v normalnih mejah. Še vedno pa imajo veliko bolezenskih izostankov, 10–12 % razpoložljivega delovnega časa, kar se nedvomno negativno odraža na skupnem proizvodnem učinku. Prav zaradi tega so za letos tudi načrtovali 9 % povečanje števila zaposlenih, da bi tako lažje izpolnili načrtovani obseg proizvodnje.

Nova tovarna v Stegnah je nedvomno bistveno vplivala na boljše proizvodne možnosti, zlasti še ko je bila slednjič aktivirana vsa, v investicijskih načrtih zajeta nova strojna oprema. Tudi delavke in delavci zdaj delajo v veliko boljših pogojih, razen, da je v novih prostorih, najbrž zaradi pomanjkljive toplotne izolacije, precejšnja temperaturna. Le-ta nastaja že pri sami proizvodnji in tako vsaj pri tem z novimi prostori niso prav nič na boljšem. Tare pa jih hkrati še druga nevšečnost. Kadar namreč dežuje malo huje pušča streha, kar se prav gotovo ne bi smelo zgoditi ob sorazmerno visokih gradbenih stroških.

Pomembna pridobitev za delovni kolektiv TOZD Tovarna žarnic pa je delitev toplega obroka v lastni menzi, katerega vsakodnevno vozijo iz Lito-stroja; čeprav bi verjetno bilo lažje in ceneje, če bi ga lahko kuhali v lastni kuhinji, je s tem bilo za delavce rešeno pomembno vprašanje.

–J. C.–



Med zasedanjem sindikalne konference ZP Iskra.

tem primeru še eno nadgradnjo, ki smo ji dali naziv branžna organizacija brez posebnega vpliva na TOZD, ker so le iste v bistvu DO. Druga skrajnost pa so delovne organizacije, v sklopu katerih so TOZD brez ustreznih strokovnih kadrov, kjer v TOZD-u nimajo tekočega pregleda nad poslovanjem (stroški, pregled nad dotokom sredstev, obračanje sredstev, najemanje in odplačevanje kreditov, razpolaganje z dohodkom itd.). V mnogih primerih pride do izraza, da TOZD nima vpliva na finančne tokove v okviru DO. Slep je prepuščeno vodenje in gospodarjenje strokovnim službam v okviru DO. Skozi naslov solidarne odgovornosti med TOZD se pokrivalo izgube ne glede na dohodkovno povezanost in višino pokrivanja. Tudi nagajevanje delavcev ni odvisno od poslovnega uspeha TOZD. Menim, da moramo podati kritično oceno z ozirom na organiziranost v Iskri. Izgleda, da nismo dojeli ali hoteli dojeti priporočila najvišjih predstavnikov republiškega vodstva SRS, ki so se v lanskem letu ukvarjali z nami, nam tolmačili ustavno organiziranost, dohodkovne odnose in pravice delavcev v združenem delu. Tudi sprejeti akcijski program ZK, kateri je bil sprejet v vseh OOKZ se ni uresničil, niti ni izvršena kontrola izvrševanja istega.

Ne moremo biti zadovoljni s procesom in načinom sprejemanja samoupravnih sporazumov na ravni ZP. Kot družbenopolitična organizacija se moramo čutiti odgovorne zakaj obravnave, vsklajevanje ter sprejemanje raznih sporazumov traja 6 mesecev in več.

Vse te probleme moramo odpraviti. Od nas bo to terjalo polno angažiranost, katera sovpada z obravnavo osnutka zakona o združenem delu. V vseh sredinah bomo morali preanalizirati obstoječe stanje zakona o združenem delu.

SREDNJEROČNO PLANIRANJE

Nahajamo se v obdobju snovanja, obravnave ter sprejemanja srednjeročnih programov za obdobje 1976 – 1980. Področje za organizacijo ZP Iskra je že v marcu izdelalo plan ter rokovno opredelilo vse akcije v zvezi s sprejemanjem. Žal pa ugotavljamo, da v nekaterih naših TOZD temu vprašanju ne posvečajo potrebnih pozornosti. Izgleda, da niso dojeli ali pa jim je vseeno, kakšno bo njihovo življenje in rast v prihodnjih petih letih.

Kritično se moramo obmiti vase in priznati, da tudi mi kot predstavniki sindikata po tem vprašanju se svojih obvez nismo lotili dovolj odgovorno. Menim, da je ravno danes priložnost, da sklenemo dogovor in pričnemo širšo politično akcijo za čim realnejše planiranje, kjer naj slehema TOZD najde ustrezno mesto v svojem razvoju. Naši načrti pa morajo izhajati v okviru možnosti in potreb ter morajo biti medsebojno vsklajeni.

Programi našega razvoja morajo vsebovati naslednja izhodišča:

- proizvodne možnosti in prodajno tržna predvidevanja,
- sociološko-družbeni aspekt – interese delavca in njegov osebnosti ter družbeni standard, upoštevajoč sklepe srečanja žensk TOZD Iskre ob letošnjem prazniku žena,
- razvojno-tehnološki aspekt (predvidevanja in možnosti tehnološkega razvoja).

Torej, potrebno je, da upoštevamo potrebe in možnosti naše družbe in stopnjo razvoja proizvodnih sil. Dosedanja proizvodnja se je čisto razvijala stihijno, pa je zato prišlo do nevsklajenosti proizvodnih kapacitet že za izdelavo enega končnega izdelka, po drugi strani pa proizvajamo tudi po več izdelkov za opravljanje iste funkcije, pa jih trg ne more sprejeti. V obeh takih primerih se družbena lastnina oz. minulo delo (izraženo v proizvodnih strojih, zgradbah, predmetih dela) neracionalno izkorišča. To pa bistveno zmanjšuje osebnosti in družbeni standard vseh občanov. Zato je potrebno srednjeročni načrt našega razvoja postaviti tako:

- da bodo proizvodne kapacitete čim bolj vsklajene,
- da bo minulo delo (izraženo v strojih, zgradbah, predmetih dela, proizvodih in znanju) čim bolj racionalno izkoriščeno,
- da bodo proizvodni TOZD proizvajali res tiste izdelke, ki so naši družbi potrebni in take za izvoz, ki omogočajo uveljavitev naših komplementarnih prednosti,
- da bomo uvažali v proizvodnjo take proizvode, v katere smo vložili lastno znanje in ki bodo nadomeščali uvožene,
- da bomo proizvajali take polizdelke in elemente, za katere bo zainteresiranih več TOZD. Bo tudi osnova za združevanje dela in sredstev več TOZD.

Tako programiranje našega razvoja bo omogočilo vsebinsko povezovanje in združevanje TOZD, s čimer bomo zares krepili

združeno delo. Rast dohodka TOZD ni edino merilo združevanja. Pomembno je uresničevanje ciljev za skupno porast produktivnosti dela in krepitve medsebojnega sodelovanja. Težnja po maksimiranju dohodka pa nas lahko pripelje do podjetniške logike in borbe za dobiček na račun drugega. S tem pa se ne moremo strinjati, kajti le-to rahlja našo enotnost – enotnost združenega dela.

Letos 1. marca je predsedstvo sindikalne konference ZP Iskra organiziralo srečanje žensk vseh TOZD ZP Iskra, kjer smo v delovnem razgovoru sprejeli stališča, ki neposredno sovpadajo v program našega srednjeročnega načrtovanja. Predlagam, da Sindikalna konferenca ZP Iskra ta stališča sprejme za svoja ter da se zavzemamo, da so ta stališča vključena v srednjeročne programe vseh naših TOZD.

Stališča so naslednja:

V TEMELJNIH NAČELIH USTAVE JE MED OSTALIM ZAPISANO:

„Temelj odnosov je družbenoekonomski položaj delovnega človeka, ki mu zagotavlja, da s tem ko dela s sredstvi, ki so družbena lastnina ter neposredno in enakopravno z drugimi delovnimi ljudmi v združenem delu odloča o vseh zadevah družbene reprodukcije v pogojih in odnosih medsebojne odvisnosti, odgovornosti in solidarnosti, uresničuje svoj materialni in moralni interes in pravico, da uživa rezultate svojega življenja in minulega dela in pridobitve splošnega materialnega in družbenega napredka, da na tej podlagi čim popolneje zadovoljuje svoje osebne in družbene potrebe in da razvija svoje delovne in druge ustvarjalne sposobnosti.“

To pomeni, da tudi reševanje problemov kot so: stanovanja, družbena prehrana, otroško varstvo, zdravstveno varstvo, delovni pogoji, izobraževanje in podobno, lahko uresničujemo le skozi odgovorno skupno planiranje v TOZD in KS. Na ta način bomo ustvarili tesnejšo in trajnejšo povezavo med TOZD v DO in SOZD, kakor tudi uvrščanje TOZD v KS in DPS (občino).

Z razreševanjem problemov v medsebojni ekonomski sodelovanosti pa krepimo družbeno ekonomski položaj delavca in gradimo združeno delo na ustavnih temeljih. Ključ za to je gotovo srednjeročni načrt, ki temelji na realni osnovi.

Delavski svet je v zvezi s tem tudi odobril, da se kratkoročni kredit za obratna sredstva v višini 2 milijona SFr. ki ga je bil delavski svet Elektromehanike odobril firmi Perles na 6. zasedanju dne 26. 12. 1975, spremeni v stalni kapitalni vložek ISKRE v firmi PERLES.

Delavski svet je obravnaval poročilo o poslovanju Iskrine firme ISKRAEMEC, Quito. Ekvador in se tako seznanil s potekom izgradnje tovarne in z akcijami, ki so bile izvedene na področju prodaje električnih ročnih orodij v državah andskega pakta oziroma v Ekvadorju. DS na poročilo ISKRAEMEC ni imel pripomb.

Delavski svet zadoljuje direktorje Iskrinih zunanjih firm, da kvartalno obveščajo delavski svet Elektromehanike o poslovanju firm: direktorja firm Perles in Iret pa še posebej o izvajanju sanacijskih programov.

Delavski svet je imenoval Petra Miheliča, strojnega inženirja, direktorja tehnološkega področja, s 1. 4. 1976, za direktorja Iskrine firme IRET Trst za dobo štirih let. S prevzemom novih delovnih dolžnosti je Peter Mihelič razrešen delovnih dolžnosti kot direktor tehnološkega področja v Elektromehaniki. Kot vršilca dolžnosti na omenjenem delovnem mestu je nato imenoval Danila Dolgana, dipl. ing., dokler ne bo izveden razpis za to delovno mesto. Hkrati je tov. Dolgana razrešil delovnih dolžnosti na delovnem mestu svetovaleca glavnega direktorja.

Zatem je DS odobril investicijsko nalozbo v gradnjo novih prostorov za proizvodnjo in razvoj izdelkov Elektrooptike v industrijski coni Iskre v Stegnah in nalozbo v novo opremo v okviru te investicije.

ZADOLŽITVE PRI IZDELAVI SREDNJEROČNEGA NAČRTA RAZVOJA DO

Glede na zakon o temeljnih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije, ki je izšel v Uradnem listu SFRJ (št. 6 z dne 13. 2. 1976), je DS sklenil naslednje: za pripravo plana je odgovorna planska služba DO kot vodilni organ, pri čemer pa morajo sodelovati še: finančno računovodsko, kadrovsko in investicijsko področje. Ta organ ima naslednje naloge določiti delovni program pripravljanja plana, organizira in usmerja delo organov pri pripravi, zagotavlja samoupravno sporazumevanje o njegovih osnovah, določa, kdo pri tem sodeluje in v zvezi s tem konkretno delo, odgovoren je za pravočasno predložitev plana ter koordinira in usmerja delo na področju planiranja TOZD. Delavski svet je nato zadolžil samoupravne organe v TOZD, da tudi ti imenujejo organ, ki bo pripravil srednjeročni plan. Predlog mora biti izdelan do 30. 6. 1976.

DS je nato pooblastil glavnega direktorja delovne organizacije, da določi delovno skupino za pripravljanje samoupravnega sporazuma o osnovah srednjeročnega plana razvoja DO za obdobje 1976 – 80.

V nadaljevanju zasedanja je DS sprejel predlog oz. pripombo delegacije TOZD TEA v zvezi z velikim številom nadur, opravljenih letos. V tej zvezi je DS zadolžil vodstva TOZD in skupnih služb, da pri odobravanju nadur upoštevajo omejitve in sklepe, ki so bili prehodno sprejeti v zvezi s tem. Delavski svet bo v prihodnje nadzoroval na svojih zasedanjih število nadur po TOZD. V ta namen bodo delegati hkrati z gradivom za zasedanje dobivali tudi poročila o porabi nadur za zadnji mesec. Za dostavo poročil o tem je zadolžena ustrezna služba.

DS je prejel pismena vprašanja TOZD TEN, ki se nanašajo na problematiko finančne in komercialne dejavnosti. Vprašanja bodo posredovana ustreznim službam, ki so dolžne do prihodnjega zasedanja DS dati nanje ustrezne odgovore.

Na predlog odbora za družbeni standard je delavski svet ob koncu sprejel naslednjo dopolnitev 5. sklepa 8. zasedanja DS z dne 11. 3. 1976 in 10. sklepa 4. zasedanja DS z dne 12. 9. 1975:

A. Sklep 5., 8. zasedanja DS v zvezi z nakupom najemniških stanovanj se praviloma glasi:

1. Odoben je nakup 58 stanovanj, od teh: 47 v Kranju na Planini, 2 na Jesenicah, 1 v Radovljici in 8 v Ljubljani. Skupna vrednost 27.946.380,00 din.

2. Za nakup 58 stanovanj bo najet kredit pri Samoupravni stanovanjski skupnosti Kranj v znesku 25.150.000,00 din. Vse obveznosti do najetih kreditov prevzame Iskra Elektromehanika Kranj.

3. Iskra Elektromehanika garantira predpisano udeležbo za nakup 58 stanovanj, in to v višini 10 % od zaprosenega posojila iz združenih sredstev pri Samoupravni stanovanjski skupnosti Kranj (kar bo pokrito iz sredstev za stanovanjsko izgradnjo, s katerimi TOZD prosto razpolagajo), kar znaša 2.794.638,00 din. Skupaj sredstva pod tč. 2 in 3 znašajo 27.946.380,00 din.

B. Sklep 10. s 4. zasedanja DS z dne 12. 9. 1975 je bil dopolnjen z naslednjim:

Nakup 6 stanovanj v Kropi oziroma sofinanciranje gradnje stanovanjskega stolpca v Kropi v skupni vrednosti din 1.877.367,00 se financira iz sredstev za stanovanjsko gradnjo, s katerimi delovna organizacija sama razpolaga v višini 1.077.367,00 din, in iz kredita iz združenih sredstev pri Samoupravni stanovanjski skupnosti Kranj v znesku din 800.000,00, za kar je na osnovi soglasja izvršilnega odbora Samoupravne stanovanjske skupnosti Kranj dala garancijo Ljubljanska banka – podružnica Kranj.

Zavedajoč se pomembnosti planiranja in svoje vloge pri oblikovanju planov bo sindikat v ZP Iskra (od TOZD do SOZD) vgradil te sklepe v svoje programe in vstrajal, da bodo ti postali sestavni del srednjeročnih načrtov.

Zavzemali se bomo predvsem:

1. Da ne bo v Iskri srednjeročnega programa v katerem ne bi vzporedno z nalozbo v stroje in tehnologijo predvideli tudi sredstva za družbeni standard in izobraževanje.

2. Da bo program kadrov za vse vrste in stopnje izobrazbe izdelan in usklajen s proizvodnimi in drugimi načrti. Ugotovljeno je bilo, da na odgovornih mestih žensk skoraj ni, zato v kadrovski politiki morajo biti bolj prisotne enake možnosti za ženske in moške.

3. Da bo izobraževanje bolj načrtovano, usmerjeno, ter prilagojeno potrebam združenega dela.

a) to pomeni, da štipendiranje za razne vrste šol in stopnje izobrazbe mora biti skrbno izvajano in vsklajeno s trenutnim in perspektivnim potrebam TOZD. Zato je nujno pristopiti k usmerjanju štipendistov za posamezna strokovna področja, za časa štu dija.

b) Usmerjeno izobraževanje ob delu mora biti dejansko usmerjeno. Usmerjeno tudi na prekvalifikacijo in pripravo za nove programe kakor tudi na prekvalifikacijo v deficitarne poklice. Pogumno moramo skozi izobraževanje usmerjati davke. Istočasno pa se boriti proti zastarelim nazorom, kot je miselnost, da nekateri poklici niso za žensko, to pa so ponavadi poklici, ki zahtevajo kvalifikacijo (nastavljajci in vzdrževalci strojev, strugarji, ključavničarji, varilci in podobno).

Naš cilj mora biti, da v Iskri ne sme biti delavke ali delavca, ki bi bil upokojen, nekvalificiran ali priučen.

Za reševanje teh nalog bi se morali povezovati z delavskimi univerzami in jih usmerjati za naše potrebe.

c) Izobraževanje delegatov voljenih v samoupravne organe in delegacije, ter izobraževanje delavcev voljenih za družbenopolitične funkcije mora biti prav tako načrtovano in obravnavano enako kot strokovno izobraževanje. Pomembno vlogo pri tem bi morali odigrati klubi samoupravljalcev, ki so trenutno v fazi ustvarjanja.

4. Da bo posebna skrb posvečena osnovnim življenjskim po-

trebam delavcev (kar so poudarili mnogi razpravljalci)

a) S solidarnostnimi skladi smo dosegli vidni napredek, vendar za reševanje stanovanjske problematike stanovanjska politika še ni tako zastavljena, da bi razreševala večino stanovanjskih problemov.

Poglobiti se moramo za smotno združevanje sredstev za najemniška stanovanja, oz. usmerjeno gradnjo, za gradnjo samskih domov. Samski domovi in stanovanja za mlade družine so posebni problemi večjih industrijskih centrov, kjer so zaposleni tudi delavci iz drugih republik.

b) Družbena prehrana je v posameznih TOZD različno urejena. Ugotovljeno je bilo, da je v TOZD v Ljubljani in v Celju slabše urejena kakor v TOZD v ostalih krajih. Reševanju tega problema je potrebno pristopiti bolj resno in organizirano. Nujno je, da se izdelajo strokovni programi za gradnjo prostorov družbene prehrane in da se za te namene združujejo sredstva TOZD, ki bi te zadeve lahko skupaj reševala (ista lokacija). (Dati pobudo za industrijsko pripravo obrokov Kolinska, Emona in podobno).

c) Otroško varstvo je nujno urejati skupno s krajevno skupnostjo in se vključiti v plane KS za razreševanje teh problemov. Možnosti lastnega vrtca pa ni zanemarjati. Pereč problem pa so otroške jasli, ki jih je premalo oz. ponekod jih sploh ni, kar povzroča nepremostljive težave mladim družinam.

d) Zdravstvena zaščita splošna, pri delu in zaščita materinstva ni urejena zaradi kadrovskih in prostorskih težav.

To povzroča povečanje čakalnih ur in s tem % bolezni. Lastnega zdravnika in ambulanto imajo le nekatere TOZD oz. DO, da o zobozdravniku sploh ne govorimo.

Problem zdravstvenega kadra je večji izven Ljubljane. Povsod je problem neprimernega delovnega časa v ambulantah.

Zato je enako kot za prehrano stremeti po lastni ambulanti in zdravniku, oz. to po možnosti urediti v KS.

NARAVNA REPRODUKCIJA – PORODI IN MATERINSTVO ne smeta biti ovira za zasedbo delovnega mesta ustreznega. kvalifikaciji ali celo ovira pri zaposlitvi. Zato je nujno ugotoviti koliko večji % zaposlenosti je potreben v kolektivih, kjer pretežno delajo ženske. V samoupravne akte je nujno posvetiti

K 13. zasedanju skupščine ZP

Pred nedavnim smo v našem tedniku poročali o 13. zasedanju skupščine ZP Iskra minulega mandatnega obdobja. Kot je znano, so delegati takrat poslušali tudi poročilo Odbora za samoupravni nadzor in Odbora za kadrovsko-socialne zadeve o sistemu nagrajevanja in delitvi osebnih dohodkov vodilnih delavcev ZP Iskra. Prav v zapisu s tega dela se je nam je, žal, vrnila neljuba pomota, ko smo nevede zamenjali izvirke iz govorov predsednikov obeh odborov Boža Tribušona in Živka Koklja. Ta napaka morda še ne bi bila tako huda, če se ne bi stališča obeh odborov o omenjeni problematiki nekoliko razlikovala. To razhajanje je bilo piscu članka „z napako“ povsem nerazumljivo in je verjetno tudi zaradi tega „naprtit“ govor tovariša Koklja tovarišu Tribušonu.

Stališče odbora za samoupravni nadzor o sistemu nagrajevanja vodilnih delavcev ZP Iskra je vsekakor mnogo bolj konkretno in otipljivo, kar pa ni čudno: odbor je o tem razpravljal ure in ure, medtem ko so člani odbora za kadrovsko-socialne zadeve namenili temu vprašanju le malo časa.

Karkoli že, napaka je tu in jo je treba popraviti: če že zaradi drugega ne, zato, ker mora biti delo vseh skupščinskih delovnih teles in seveda s tem tudi odbora za samoupravni nadzor javno, ta javnost pa je tudi osnovno vodilo in predpogoj delovanja v samoupravni socialistični družbi.

V zvezi z namernimi ali nenamernimi sumničijami, da se mi je napaka „namerno“ ali nenamerno vrnila v članek, naj poudarim, da sem družbenopolitično odgovoren, da Iskrinim delavcem posredujem pravilno informacijo o vsakršni stvari ter seveda tako tudi sklepe samoupravnih organov: v tem primeru delegatov skupščine ZP

Iskra.

Odbor za samoupravni nadzor je namenil nagrajevanju vodilnih delavcev v Iskri dva delavnika. Na prvi seji 2. marca – to srečanje je bilo le bolj informativno – je sprejel le nekaj sklepov o svojem nadaljnjem delu. Naslednjič se je odbor sestel 11. marca. Na osnovi poročil in razprave je sprejel več stališč in sklepov ter jih posredoval delegatom skupščine minulega mandata. Odbor je ugotovil nekaj odstopanj, zlasti glede tega, da Skupščina ZP Iskra ni nikoli potrdila nobenih splošnih aktov Skupnih služb, kljub določilom samoupravnega sporazuma ZP Iskra.

Delegati minulega mandata so na osnovi poročil in razprave zadolžili novo ustanovljeni odbor za kadrovsko-socialne zadeve, da ugotovi skladnost posameznih določil samoupravnega sporazuma o delitvi osebnih dohodkov skupnih služb ZP s sprejetim družbenim dogovorom elektrokovinske industrije ter sprejeto sindikalno listo ter ga do konca meseca maja uskladi z njegovimi določili.

Skupščina ZP Iskra je na zasedanju koncem lanskega leta spejela sklep, ki določa osnove za izračun osebnih dohodkov vodilnih delavcev ZP Iskra, in sicer kot osnova poprečni osebni dohodek delavcev v Združenem podjetju in faktorji za posamezna vodilna delovna mesta. Ti faktorji so od 3,1 do 4,1. Tako določene osnove in na osnovi njih izračunani osebni dohodki, so bili s sklepom skupščine podani kot akontativni, s tem, da jih pozneje dokončno določi ustrezni samoupravni sporazum. Sklep skupščine je bil pogojen z dejstvom, da so vodilni delavci v ZP Iskra prišli na ta delovna mesta iz drugih delovnih organizacij, saj njihovi osebni dohodki niso bili z ničemer urejeni, delovna skupnost

skupnih služb pa je šele nastajala in še ni imela samoupravnih splošnih aktov.

Osební dohodki so se jim kot akontacije obračunavali na osnovi tega sklepa vse do lanskega maja, ko je bil sprejet samoupravni sporazum o osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov in drugih prejemkov delavcev v delovnih skupnostih ZP Iskra – skupne službe. Ta samoupravni sporazum je akontativne osebne dohodke vodilnih delavcev po sklepu skupščine povzel nespremenjene, in sicer kot analitično oceno vodilnih delovnih mest. Skladno z družbenim dogovorom in sindikalno listo je ta samoupravni sporazum poleg tako določenih analitične ocene dodal še dve osnovi za izračun osebnih dohodkov in sicer: kriterij minulega dela v razponu glede na delovno dobo od 0 do 12 % na analitično oceno delovnega mesta ter osebno oceno delavca, ki je bila določena za vsa delovna mesta vodilnih delavcev v višini 4 %, prav tako na analitično oceno delovnega mesta.

Kot že rečeno so samoupravni sporazum sprejeli meseca maja lani na zboru delavcev ter začeli obračunavati osebne dohodke vodilnih delavcev po določilih tega sporazuma. Ob najvišjem možnem izpolnjevanju zahtev po kriteriju minulega dela in osebni oceni (12 in 4 %) je lahko tako obračunani osebni dohodek za 16 % višji od same akontativne osnove, ki jo določa Skupščina. Odbor za samoupravni nadzor ugotavlja, da so do meseca maja obračunavali in izplačevali osebne dohodke vodilnim delavcem na osnovi kriterijev, ki jih je akontativno določil sklep skupščine, od maja naprej pa so jih obračunavali in izplačevali na osnovi kriterijev samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov in drugih prejemkov delavcev v delovni skupnosti Skupnih služb.

Odbor za samoupravni nadzor meni, da bi morale biti o predlogu samoupravnega sporazuma o osnovah o tem samoupravnem sporazumu skupnosti Skupnih služb obveščena Skupščina ZP Iskra in da bi morala nanj dati soglasje. Ta samoupravni sporazum z minulim delom in osebno oceno namreč dopolnjuje sklep Skupščine o osebnih dohodkih vodilnih delavcev, sprejet koncem leta 1974. Člani odbora za samoupravni nadzor menijo, da je kriterij osebne ocene vodilnih delavcev zajet v faktorju za posamezno vodilno delovno mesto, zaradi česar je po njihovem mnenju prišlo do dvakratnega ocenjevanja po istem kriteriju.

Odbor za samoupravni nadzor je predlagal Skupščini, da zavzame stališče do določil omenjenega samoupravnega sporazuma Skupnih služb ter stališče do kriterija minulega dela in osebne ocene. Odbor je Skupščini tudi predlagal, naj na osnovi sprejetega stališča določi osnove za obračun osebnih dohodkov vodilnih delavcev ter hkrati določi način za ureditev osebnih dohodkov po akontacijski osnovi in sprejetimi merili za oblikovanje osebnih dohodkov vodilnih delavcev.

Lado Drobež



V proizvodnem programu TOZD Orodja na Stegnah v okviru Industrije za avtomatiko so tudi orodja, kakršno vidimo na sliki. To je kombinirano orodje za postopni rez, ki so ga tu izdelali za zahtevnega tujega kupca. Seveda pa lahko izdelujejo še druga, zamotana in zahtevna, saj imajo za to solidno strojno opremo in večje orodjarje, ki med drugim radi ustrezajo tudi z raznimi orodji za bakelit in druge plastične snovi, za brizgani liv, vse vrste rezilnih orodij in kombiniranih orodij, ki lahko zadovoljijo najzahtevnejšega naročnika. Na sliki: orodjar Marjan Nartnik preizkuša izdelano kombinirano orodje za postopni rez, na kakršna tuji naročnik že nestrno čaka.

več pozornosti noseči ženi, predvsem pa njeni zaščiti pred škodljivimi vplivi.

NOČNO DELO ŽENSK koliko ga je v Iskri sploh ostalo, je potrebno ponovno analizirati in ugotoviti ali je res nujno. Odpraviti se ga mora z boljšo organizacijo dela.

Večjo skrb je posvetiti delavcem v naših predstavništvih izven Slovenije.

6. Vsi prej omenjeni problemi oz. naloge zahtevajo zelo vzposobljeno kadrovsko službo. Tam mora skrbeti za nenehno načrtovanje in strokovno pripravo materiala za uresničevanje kadrovske politike (izobraževanje, družbenega standarda, pogoji dela in zdravstvene zaščite). Ti načrti pa morajo sloneti na temeljnih analiz obstoječega stanja sleherne sredine, za katere so programi predvideni.

Zato sleherna DO mora organizirati kadrovsko službo skladno z družbenim dogovorom o kadrovski politiki.

7. Z vsebino sestanka se seznanijo v OO sindikata vsi delovni ljudje Iskre. Naloga slehernega člana sindikata je, da se zavzema za realizacijo sklepov sestanka. Naslednje leto ob dnevu žena bomo analizirali kaj in kako smo od zastavljenih nalog realizirali.

Sindikat v Iskri se mora na vseh ravneh zavzemati, da pri interni delitvi OD, oziroma nagrajevanju delavcev vskladimo osnovna izhodišča za vrednotenje del. Navzdržen je namreč podatek, da letos načrtujemo v eni delovni organizaciji kar za 1.20 večji povprečni OD kot v drugi približno enaki kvalifikacijski strukturi. Vztrajali bomo, da se čimprej realizira sklep skupščine ZP Iskra in izdela pregled OD po kvalifikacijskih strukturah.

Nazadnje bi rad še opozoril na sklep Predsedstva republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije, ki se nanaša na delovanje sindikatov v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu. Z vso resnostjo se moramo vsi predstavniki sindikatov lotiti izvrševanja določenih nalog. Danes se moramo dogovoriti kje, kdaj in kako bo sindikat na ravni ZP realiziral naloge pod poglavjem VII. tega načrta delovanja ob obravnavi osnutka zakona.

Trideset let Iskre v Železnikih

KAKO JE NASTAL NIKO

Železniki so bili znano železarsko središče nekaj sto let. Srpi, kose in žblji, ki so jih v svojih „vigenjih“ kovali železnikarji so sloveli tudi izven krajskih meja. Sredi prejšnjega stoletja pa je bila konkurenca prehuda in ognjišča so morala ugasniti, v Železniki pa se je naselila beda in stoletna kriza. Prebivalci ozke doline so bili priložnostni delavci v Jelovici pri spravi lesa, pri komunalnih delih in pri okoliških kmetih. Ženske so klekale, toda to je bil boren zaslužek.

vajence in leta 1948 jih je bilo že 40 v vseh letnikih. Poleg serijskega programa so izdelovali tudi štedilnike in delali usluge v domači dolini. Delovna organizacija je pridobivala na gospodarski moči in ugledu. Ljudje, ki so se v začetku smejali „štalski“ industriji so umolknil, saj je postala nova tovarna močan gospodarski dejavnik, ki je posegal na vsa področja življenja v kraju in predvsem dajala kruh delavcem. Že leta 1951 so opustili izdelavo štedilnikov in uslužnostno dejavnost in se izključno posvetili fini mehaniki. Leta 1954 je NIKO prenehal biti za-

kontakti v tej smeri so bili doseženi že leta 1961. Integracijo je narekovala tudi potreba po trgovinski mreži, po strokovni pomoči, saj je zahtevni proizvodni program zahteval čedalje več strokovnega znanja in tudi komercialne usmeritve. 1. julija 1962 je tovarna dobila z integracijo novo ime Iskra – tovarna elektromotorjev. Stari obrat se je osamosvojil in še danes uspešno izdeluje kovinsko pisarniško galanterijo, novorojena Iskra pa se je specializirala izključno v novi program – male motorje in pozneje še za gospodinjske aparate.

KADRI

V tem kratkem sestavku ne bo mogoče poseči v vso burno zgodovino, omenimo lahko le glavna dejstva, ki so bistveno vplivala na razvoj delovne organizacije. Za primer navajamo nekaj podatkov o kadrih.

Leta 1946 je bilo v NIKO: 1 strojni tehnik, trije ključavničarji, trije kovači, en električar, vsi ostali pa so bili nekvalificirani delavci. Po tridesetih letih pa je s sistematičnim vlaganjem v kadre uspelo strokovno usposobiti vrsto ljudi, ki strokovno vodijo danes tovarno. V Elektromotorjih je sedaj zaposlenih okrog 750 delavcev, kad-



Zastopstvo Kovinarske zadruge Niko pri predsedniku Titu leta 1955.

rovska struktura pa je takale:

– z visoko šolo 11, z višjo šolo 11, s srednjo šolo 69, kvalificiranih in visokokvalificiranih 158, priučenih in nekvalificiranih pa je 492 delavcev.

Sistematično izobraževanje zaposlenih, pametna štipendijska politika in predvsem zavest, da je znanje vir rasti, napredka in poslovnega uspeha, je Iskro v Železnikih dvignilo na nivo, kjer je zmožna temeljito in kvalitetno opraviti vse tudi najzahtevnejše naloge svojega področja. Ime Iskre – Elektromotorjev je znano in cenjeno tudi na svetovnem tržišču, kamor izvažajo nad 60 % svojih izdelkov.

OBSEG PROIZVODNJE

Tovarna v Železnikih je vsa leta rastla po obsegu proizvodnje in obsegu proizvodnih prostorov. Vzporedno

je modernizirala proizvodni proces z novo, sodobno tehnično opremo. Mnogo strokovnega znanja in sredstev so vložili v polavtomatizacijo in avtomatizacijo proizvodnje. Pred petimi leti so zgradili novo montažo, pred štiri leti so povečali in modernizirali livarno, predlanskim pa so zgradili novo proizvodno halo za avtomatske stiskalnice in skladišče dinamopločevine. Na tovarno je impozanten pogled z okoliških hribov, zlasti zanimiv je osrednji prvotni okrogli del tovarne z originalno arhitekturo. Nekateri ta del imenujejo kar leteči krožnik.

Trenutno obsega proizvodni program male elektromotorje in gospodinjske aparate. Letos bodo proizvedli: 1 milijon malih motorjev, 250 tisoč hladilniških motorjev, za 1 milijon šeststo tisoč motorčkov sestavnih delov za montažo v Idriji, 30 tisoč sesalcev za prah, 100 tisoč kavnih mlinčkov, 160 tisoč mešalnikov, 12 tisoč sušilnih avb in še precej sesalnih enot ter varnostnih siren.

Po planu za leto 1976 bodo proizvedli za 27 starih milijard izdelkov. Od tega bodo nad polovico izvozili na konvertibilno področje in to za štiri in pol milijona dolarjev.

ZA ŽELEZNIKE JE ISKRA NAPREDEK

Z razvojem industrije je tiha in skopna Selška dolina postala v tridesetih letih kraj, kjer še vedno manjka delavcev, kar je v slovenskem in jugoslovanskem merilu redko. V Železnikih je po tridesetletnem razvoju 2400 delovnih mest, ki so jih zasedli domačini in priseljenci, ki so iskali zaposlitve. V Iskri je zaposlenih tretjina ljudi, druga tretjina v Alpesu in v manjših podjetjih, ter ustanovah tretja tretjina.

Vsa leta od začetka NIKA, je podjetje živelo s krajem in Selško dolino. Poleg napredka z nastankom tovarne je posegal in pomagal NIKO in pozneje Iskra že z lastno električno centralo, z ustanovitvijo „vzajemne pomoči“ so pomagali vrsti sodelavcev do lastnih hiš in stanovanj, pri obnovi porušjenih domov, v brigadah na progah in avtocesti, v Novem Beogradu in



Ciril Markelj v tehnološkem oddelku Elektromotorjev.

gradnji Nove Gorice. Pozneje so pomagali finančno in z udarniškim delom pri gradnjah Zdravstvenega doma, Kulturnega doma, občinske stavbe, kin, šole in pokritega bazena. Lahko bi še naštevati, saj je Iskra ves čas živela z delavci in Dolino.

NAMESTO ZAKLJUČKA

Ob zbiranju podatkov za ta sestavek mi je rekel prvi pobornik in prvi direktor Niko Žumer: „Hoteli smo napredek, pošten kos kruha in svoje mesto v naši skupnosti. Če nam je to uspelo, bo presodila zgodovina...“

Frenk Kotar



Ob desetletnici pred staro tovarno.

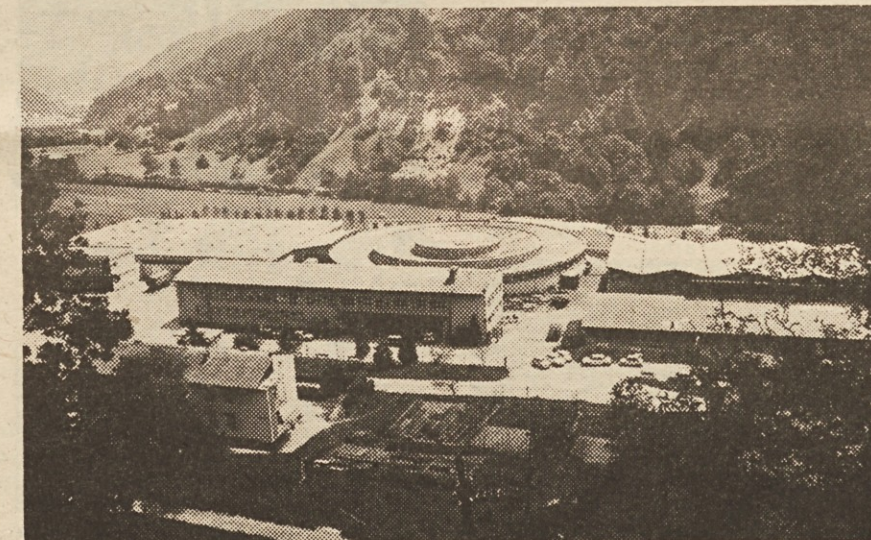
Že pred vojno so vplivnejši možje sklenili, da morajo Železniki zaživeti drugače. Možnost je v kovinski industriji, ki ima v Selški dolini že tradicijo in v lesni industriji, ki ima v zaledju dovolj surovinske baze. Poleg tega pa je bilo dovolj rezervne delovne sile.

Takoj po vojni se je začela akcija za obnovo lesne zadruge in vzporedno so pod vodstvom Nika Žumra pripravljali ustanovitev Kovinarske zadruge. Ta se je rodila na občnem zboru 27. 4. 1946. Polno ime je imela NIKO – proizvodna zadruga kovinarjev. V proizvodni program so vzeli predvsem pisarniške potrebščine, za

druga in postal podjetje. Leta 1956 – ob desetletnici podjetja je bilo že 286 zaposlenih in NIKO je postal eno večjih podjetij v Sloveniji. Isto leto so pripravili elaborat in ostale formalnosti za gradnjo nove tovarne, saj stari prostori niso odgovarjali niti prostorsko, ne funkcionalno ne higiensko. Zasadili so prve lopate in leta 1958 je bila nova tovarna izročena svojemu namenu. Istočasno so razvojna služba in tehnološki oddelek pripravili del novega proizvodnega programa: Aspirator in laboratorijski mešalec. To pa je bilo rojstvo nove veje elektroindustrije. V starih prostorih je ostal le oddelek, ki



Pobudnik ustanovitve in prvi direktor NIKA Niko Žumer.



Iskra – Elektromotorji danes.

POČITNIŠKA SKUPNOST ISKRA
Prešernova 27
LJUBLJANA
tel: 24-926

bo v letu 1976 sezonsko zaposlila več oseb v svojih počitniških domovih DUGI OTOK, POREČ – TRENTA.

Vsa delovna mesta so razpisana za začasno zaposlitev. Delo bo trajalo 2 – 4 mesece.

Delovna mesta:

1. 2 upravnika
pogoj: sposobnost z večletno prakso

2. 3 kuharice
pogoj: sposobnost z večletno prakso

3. 6 pom. kuharic
pogoj: sposobnost z večletno prakso

4. 5 servirk in natakarjev
pogoj: po možnosti z znanjem tujega jezika

5. 3 točaje
pogoj: s prakso

6. 2 sobarici
pogoj: s prakso

7. 2 peka na žaru
pogoj: s prakso

8. 2 blagajnika
pogoj: z večletno prakso

9. 1 pomočnik brodarja
pogoj: mlajši moški

10. 1 strojnik za agregat
pogoj: kvalificiran električar ali strojnik

Osebnih dohodkov po sporazumu, za hrano in stanovanje je preskrbljeno v domu. Pismene prijave sprejemamo takoj po objavi.



Stari in novi delavski svet leta 1959.

katere so imeli nekateri člani že nekaj strokovnega znanja, pa tudi raziskava tržišča je pokazala veliko povpraševanje po teh izdelkih. Prvega maja 1946 pa je stekla proizvodnja.

IZ ZDRAVIH KORENIN MOČNO DREVO

Proizvodni prostori novega podjetja so bili kaj skromni – star Egrov hlev. Opremo in orodje so v glavnem zadružniki prinesli s seboj. Pokazalo pa se je, da manjka vsega. Imeli so mnogo težav z elektriko. Po večini z udarniškim delom so si postavili lastno elektrarno, ki je dobivala energijo na reki Sori. V šolo so poslali prve

je izdeloval pisarniško galanterijo, v nove prostore pa se je preselil obrat precizne in elektromehanike. Za prvi maj 1959 je bil obrat slovesno odprt, saj ga je izročil v roke delavcem sam minister za industrijo LRS ing. Kotnik. Istega leta sta se zaposlila tudi prva dva domača štipendista – inženirja, kar je gotovo mnogo pomenilo za podjetje v tistem času.

ROJSTVO ISKRE V ŽELEZNIKIH

Novi obrat se je vse bolj specializiral za izdelavo malih elektromotorjev in vse več je bilo glasov za integracijo z Iskro, ki je tedaj počasi združevala vso slovensko elektroindustrijo. Prvi



Današnja Iskra v Železnikih med gradnjo.

Obiskali smo Industrijo telekomunikacij, TOZD ERO

Nepregledna množica goslopij, ki stojijo tako, da jih opazi vsak, ki pride v Kranj iz ljubljanske strani, pomeni izredno veliko. Tu je našlo zaposlitev nekaj tisoč delavcev, tu je srčica celotnega ZP Iskra, od tu izhaja ves gigant, ki je bil na začetku skromen, danes pa šteje že preko 28.000 zaposlenih. Tudi za novinarje je tukaj skoraj neizčrpen vir informacij. Življenje, ki ga predstavlja delo in delavci je zanimivo, raznoliko in bogato. Zato je novinar postavljen pred odgovorno nalogo, predstaviti to tako kot je v resnici. Tu ni treba ničesar potvarjati, resničnost sama je dovolj bogata, delavci sami so tisti, o katerih ne bomo nikdar dovolj izvedeli. Tokrat predstavljamo delovno organizacijo, ki sicer ni najstarejša v Iskri, je pa ena najstarejših.

Obrat v sedanjosti obliki izvira iz leta 1972. Pred tem so bili proizvodni prostori skupni za celoten kranjski kompleks. Ločena je bila samo montaža, dokončna osamosvojitev pa nosi letnico 1973, ko so ustanovili samostoj-

stroji, brusilni stroji, škarje, sekalnik pločevine, nadrezkar, kotni brusilnik, rezalnik navojev, izvijačnik in krožne žage.

Zadnja skupina pa je naslovljena z izdelovanjem električnega ročnega



Ančka Deželak balansira motorje.

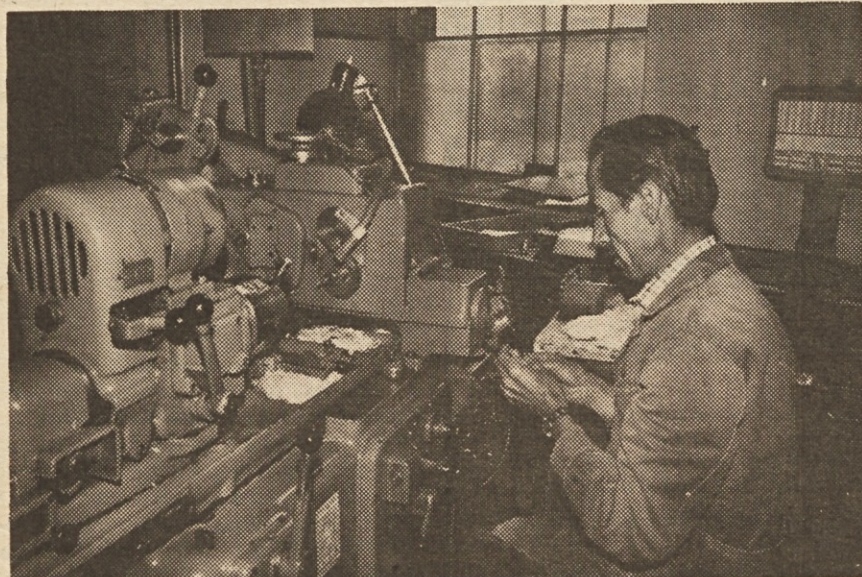
no temeljno organizacijo združenega dela.

KAJ IZDELUJEJO?

Njihov proizvodni program obsega tri temeljne skupine. Te so: električno ročno orodje za domača dela — dobro poznani KLIP-KLAP program, ki ga predstavljajo vrtni stroji, garniture

orodja za gradbeništvo, ki obsega elektropnevmatska kladiva, brusilne in polirne stroje ter betonske vibratorje.

Njihov izrazito najuspešnejši izdelek je kotni brusilec. Njegove temeljne lastnosti so: je lahek, tako da nosi oznako enoročni, uporabljen pa je predvsem za lažja dela. Poznan je po vsej Evropi, v kratkem pa bodo dobili



Votlinsko brušenje vodila noža — Franc Kalteneker.

orodja in izdelki ter električne brizgalke.

Druga skupina obsega električna ročna orodja za obrt in industrijo. To so vrtni stroji, vibracijski vrtni

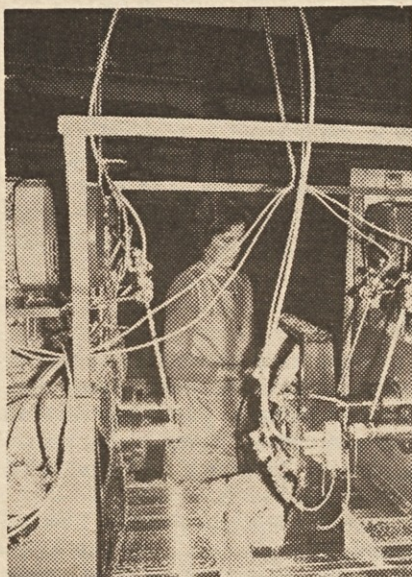
tudi ameriški atest, tako da se jim bo odprlo obsežno severnoameriško tržišče.

ERO DOMA IN PERLES V TUJINI

TOZD ERO ima v Švici podružnico z imenom PERLES. Z njo si delijo proizvodni program, tako da PERLES izdeluje kotne brusilne stroje, močnejše od 1000 vatov, betonske vibratorje z iglami, v Kranju pa so se specializirali za izdelovanje hoby vrtnih in vibracijskih vrtnih strojev za specializirane stroje, namenjene za obrt in profesionalne stroje do 1000 vatov moči.

SKIL, kooperacijski partner tovarne električnega ročnega orodja je tista postavka, ki jim je pripomogla, da so se osamosvojili in v svetu renomirali. V sodelovanju s tem partnerjem izdelujejo elektropnevmatska kladiva in celoten KLIP-KLAP program. Sam način kooperacijske izmenjave poteka tako, da Iskra SKILU dobavlja hoby program, ki je narejen po njegovi licenci in je eden najkvalitetnejših v Evropi.

Pri nas se vse prepogosto srečujemo z mnenjem, da so garniture hoby orodja, ki jih izdeluje Iskra, v primerjavi z drugimi proizvajalci predrage. Vse prepogosto se srečujemo z miselnostmi, ki temeljijo na nepoznavanju osnovnih lastnosti, ki jih tako orodje mora imeti in stopnjo kvalitete, ki jo

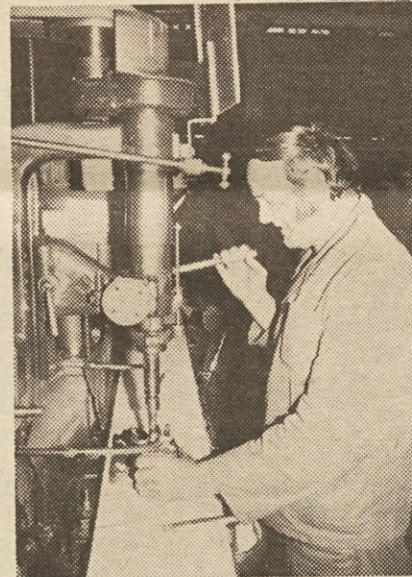


Tončka Poklukar obdeluje vmesne stene za vrtni stroj.

tako orodje zahteva. Vse to Iskrino orodje ima. Seveda pa je za to potrebno plačati. Cene so res le težka primerljive z „igračami“, ki jih za male denarje lahko kupimo v Trstu ali Trbižu. So sicer lepe na pogled, pa največkrat samo za enkratno uporabo. Včasih je pametno pomisliti na star angleški pregovor: nisem tako bogat, da bi poceni kupoval. Dejstvo je, da v Zahodni Evropi in marsikje drugje podobna dejstva poznajo, da so jih razumsko sprejeli — upajmo, da jih bomo pri nas kmalu.

Področje SRS se tem standardom najbolj približuje, kar pove podatek, da slovensko tržišče vsrka več kot 50 % proizvodnje.

Ne tako poznan, pa vseeno trenutno najboljši artikel je vibracijski vrtni stroj. Celoten razvoj tega popolnoma novega stroja — na našem tržišču — so razvili v Kranju popolnoma samostojno, kar dokazuje, da marsikaj



Franc Kolman vrta ohišja za preme brusilnika.

zmoremo tudi doma, da ni edino zvečičavno tisto, kar je izdelano po dragih tujih licencah. Odlične karakteristike, ki jih zlahka primerjamo z najvidnejšimi svetovnimi modeli podobne vrste obetajo temu aparatu obetajočo prihodnost.

Kljub skorajda nepregledni množici aparatov, ki jih izdelujejo, se z njimi nikakor niso zadovoljili. Imajo veliko načrtov za prihodnost, v razvoju imajo trenutno najmanj deset novih artiklov. Najmarkantnejši je profesionalni vrtni stroj za vrtnanje do trideset milimetrov debele pločevine. Stroj sicer še ni dokončno oblikovan, vendar so že zdaj ponosni na izdelek, ki bo v celoti razvit doma.

SVOJE DELO SO ZDRUŽILI

Trenutno je v proizvodnji zaposlenih 448 ljudi. Notranja organizacija



Zobnike za vrtni stroj VS 110 struži Tone Weissseisen.



Anica Erzar pakira električno ročno orodje VS 110 A 11.

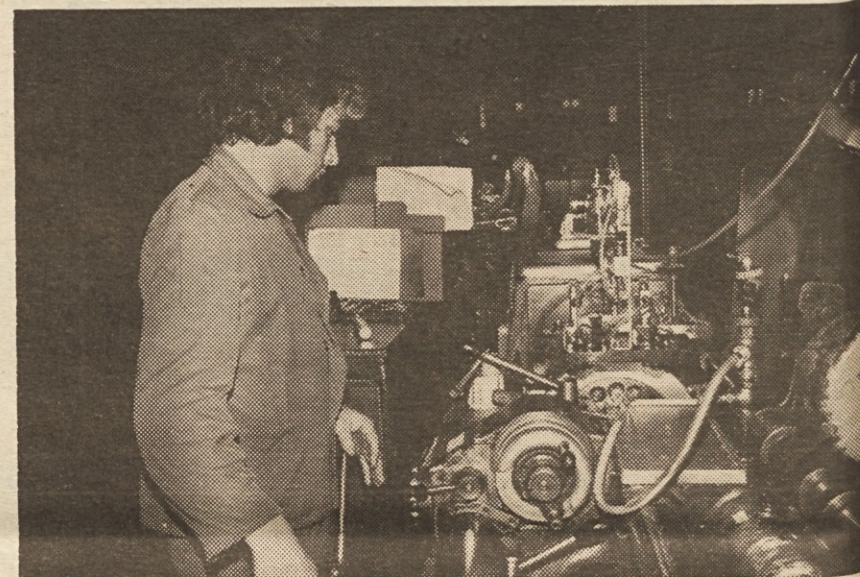
dela zahteva, da so vse potrebne službe skupnega pomena samostojne. Imajo svoj razvojni oddelek, tehnološki oddelek, kontrolo in gospodarsko pravico.

Delavci, ki so združili delo v tej TOZD le malo spreminjajo svoja delovna mesta. Lani je poprečna stopnja fluktuacije znašala poprečno 5 %, pa še to je bila samo tako imenovana naravna fluktuacija, ki ne pomeni definitivnega odhoda z dela. „Krivci“ za to so večinoma mlajši, ki so odšli služiti vojaški rok.

Da se število delavcev z daljšo delovno dobo tako malo spreminja, je vzrok predvsem v dejstvu, da je TOZD

30 %, letos pa načrtujejo 3,7 % dvig. Že s tem rezultatom so tretji največji izvozniki v Elektromehaniki, kar pove precej, če vemo da Elektromehanika sestavlja 19 temeljnih organizacij združenega dela.

Njihovo tržišče je široko. Obsega celotno Evropo, edini izjemi sta Španija in Portugalska. Uvrščajo se tudi na vzhodna tržišča, vendar je tu sodelovanje nekoliko težje. Vzhod zahteva menjavo 1 : 1, ker pa so na tehnično precej nižji ravni, je sodelovanje skorajda nemogoče. Seveda bi se razmere bistveno spremenile, če bi našli ustreznega proizvajalca, s katerim bi lahko enakopravno sodelovali.



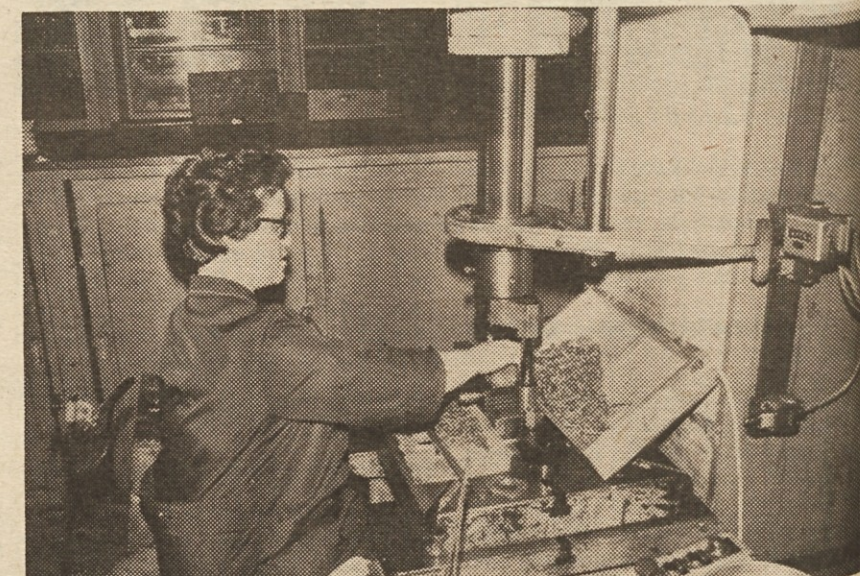
Ohišja vibracijskih vrtnih strojev WS 110 struži Jernej Kuhar.

ERO starejša delovna enota. Zaposlenih je še precej ljudi, ki so prisotni od same ustanovitve, obenem pa čez sto mladincev. Srednje generacije praktično nimajo. Zato je krivo obdobje leta 1965—1966, ko je celotno kranjsko občino zametlo neurje množičnih preseljevanj delovne sile v zahodno Evropo. Na srečo se je neljubi pojav ustavil, pa tudi mnogi že vračajo.

Poprečni osebni dohodek januarja letos je znašal 4.160 din. To je eden najvišjih rezultatov v celi Elektromehaniki.

Skupno s PERLESOM pokriva 1,5 % evropskega tržišča. Glede na to, da število zaposlenih ne obsega niti števila 1000, je to izreden podatek posebej pa še, če se spomnimo na nepregledno množico raznih firm, kot so na primer BOSCH, BLACK-DECKER in še nešteto drugih, ki so že ne kaj pomenile, še preden je Iskra sploh obstojala.

Lani so načrtovali 281.848.955 din, plan pa so realizirali s presežkom Program, ki so si ga postavili za letoš



Zakovanje statorskega paketa gre spretno izpod rok Bernardi Strniša.

Kvalifikacijska struktura delovnega osebja je dokaj ugodna, vendar kadrov manjka. Ni še dolgo tega, kar so zmanjšali število zaposlenih na račun modernizacije delovne opreme. Večina je prešla v telefonijo, ki je zelo perspektivna panoga. Danes se jim to nekoliko otepa, manjka predvsem visoko usposobljenih kadrov v razvoju in tehnologiji. Svetovni razvoj na področju, ki se ga tudi sami udeležujejo je izredno hiter. Če hočejo s svojimi izdelki prodreti na tržišče, se mu morajo brezpogojno podrediti. Pri tem si obetajo veliko od sodelovanja s Perlesom.

GOSPODARJENJE

Tretjina letne proizvodnje se preko posrednikov, firme SKIL in PERLES uspešno uvršča na zahodnoevropski trg. Lani je znašal celotni delež izvoza

nje leto, bodo težko izpolnili, ker jih pesti pomanjkanje obratnih sredstev. Rezultat prvega tromesečja kaže, da so realizirali načrtovano višino dohodka samo 84,5 %. S 1. aprilom je pričel veljati novi zakon o zavarovanju izplačil, ki je izredno prizadel celotno Elektromehaniko in seveda tudi omenjeno TOZD. Večajo se jim zaloge, kajti nobena skrivnost ni, da je stara praksa, ko so zaloge navadno tičale v trgovinah, prekinjena. Tretji vzrok za neuspešno poslovanje je tudi v tem, da ne uspejo dobiti dovolj bančnih kreditov — celo manj kot lani, in to kljub povečani proizvodnji. S takim načinom poslovanja oz. sodelovanja se ne morejo strinjati, ker bi le-te lahko izplačali.

(Nadaljevanje na 7. strani)



Finomehanik Rajko Križman popravlja električno ročno orodje

TOZD Elektromotorji v I. trimesečju

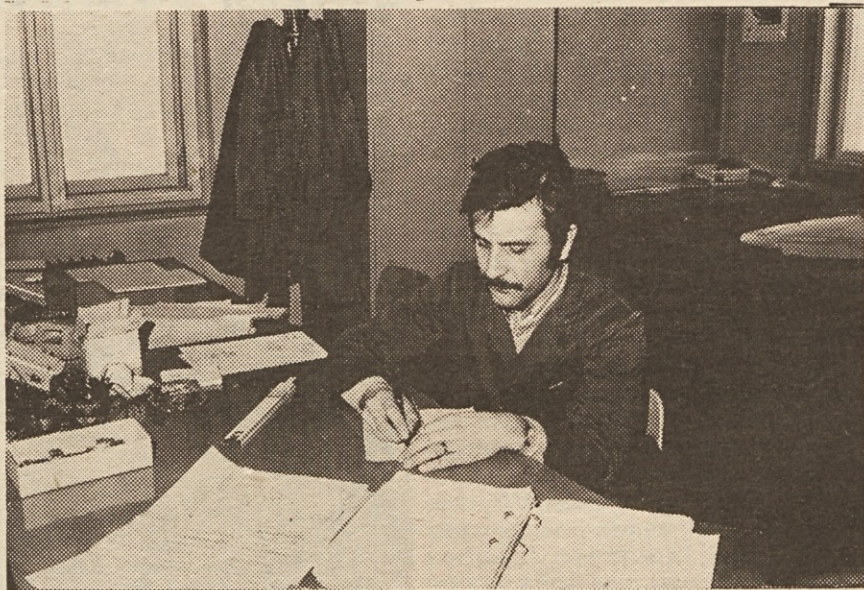
Tehnični vodja Janko Jelenc nam je v razgovoru povedal, kako so delali v Elektromotorjih v Železnikih v prvem kvartalu letošnjega leta. Ni šlo najbolje, vendar so že našli vrsto duhovitih rešitev, ki bodo zagotovile nemoteno proizvodnjo in poslovanje kljub zaostreni tržni situaciji.

V prvem tromeščju niso dosegli zastavljenih planov tako na področju gospodinjstskih aparatov, kakor tudi v proizvodnji malih elektromotorjev. V zmanjšanje proizvodnje so šli zavestno, ker so tako hoteli doseči, da bi jih prodaja lahko dohajala. Prodaja se je sorazmerno povečala in so odprodali dokajšen del zalog. Njihov najboljši posel je bil novi sesalnik za prah – ISKRA – 4004 SISTEM AEG. Ta sesalnik izdelujejo v mednarodni kooperaciji s firmo AEG.

Vse proizvodne kapacitete so imeli v prvih treh mesecih zelo zasedene. Naročil imajo dovolj, precej iz Amerike, danska firma DANFOSS pa je naročila povečala in bodo verjetno še med letom izvozni plan celo povečali. Ugotovili so, da konjunktura raste zlasti v Ameriki in Nemčiji, saj je povpraševanje po malih elektromotorjih in gospodinjstskih aparatih naraslo zlasti v omenjenih dveh državah, nekoliko slabše je v Švici. V Elektromotorjih pazljivo sledijo vsem premikom na svetovnih tržiščih, saj nad 60 % svojih izdelkov izvažajo.

Inženir Jelenc je poudaril, da je bilo lansko leto leto skoka kvalitete. Tržna situacija je silila vso industrijo v dvig kvalitete zlasti pa proizvajalec ki proizvajajo za široko potrošnjo, saj so zlasti lani videli, da gre v denar le najboljše. To so v celoti doumeli tudi v Iskri v Železnikih in marsikaj izboljšali. Tako je prešel v produkciji poudarek od kvantitete na kvaliteto, ki edina zagotavlja dejanski uspeh na tržišču in pozitiven finančni efekt. Zaradi visokega % izvoza so izpostav-

ljeni najvišjim svetovnim zahtevam po kvaliteten izdelkih in to jim je v zadnjih letih v celoti uspelo. Postali so poleg zahodnih trgovskih partnerjev iskan dobavitelj in cenjen proizvajalec.



Jože Tolar iz tehnološkega oddelka v Železnikih.

Poiskali so tudi vrsto notranjih rezerv. Tako so kljub poudarku na kakovosti proizvodnjo dvignili za 3 % ob zmanjšanem številu zaposlenih, ker so v lanskem letu zaposlovanje v celoti ustavili. Ugotavljajo pa vseeno, da vseh naročil ne bodo zmogli z obstoječimi kadri in iščejo novih delavcev. Izboljšali so tudi organizacijo dela in pripravo proizvodnje. S tem so dosegli, da ne prekinjajo velikih serij, s tem pridobijo na času, ki ob tako velikem številu zaposlenih pomeni visok kapital. Lansko letno „krizno“ obdobje je pripeljalo vodilni kader do globokih razmišljanj in iskanja rešitev. Tako so pripravili tri nove tipe motorjev, pozivili mednarodno kooperacijo z nemškim BRAUNOM in se tako še bolj organsko povezali s svojim dolgotrajnim partnerjem.

Z dolgoročno usmeritvijo so se še intenzivneje preusmerili na izdelavo

malih elektromotorjev, predvsem na specialne izvedbe za specialna naročila. V te motorje je treba „vgraditi“ več miselnega in kvalificiranega dela. Na srečo imajo bogat strokovni kader, ki so ga sistematično vzgajali in pridobivali v 30-letni zgodovini tovarne. V omenjenem težkem položaju so „odkrili“ tudi domači trg in našli nove možnosti na svetovnem tržišču. KF

INDUSTRIJA EMO CELJE

Vsi naporji za zmanjšanje uvoza

TOZD v industriji EMO je uspelo lani precej zmanjšati uvoz ter se preusmeriti na domače repromateriale in surovine. Tudi letos bodo storili vse za zmanjšanje uvoza ter povečanje izvoza.

EMO je lani posredno uvažal vse reprodukcijske materiale razen izdelkov črne metalurgije. Količinsko je ta posredni uvoz zajel več kot polovico celotnega uvoza. Zajemal je v glavnem kemikalije, emajlne barve, gorilce in pa rezervne dele za tekoče vzdrževanje. Uvozniki so bili v glavnem že dolgoletni poslovni partnerji Tehnometrikator, Kovinotehna in drugi. To posredovanje je sicer zviševalo nabavne cene uvoznih materialov, vendar so se morali odločiti za takšno poslovanje zaradi precejšnjih finančnih težav.

Podobno kot druge delovne organizacije, so se tudi v EMO lani srečevali s hudimi restriktivnimi uvoznimi ukrepi, poudarjajo pa, da je potekalo njihovo uvozno poslovanje v minulem letu na zadovoljivi ravni. Uvoznem oddelku je kljub različnim težavam uspelo oskrbovati proizvodnjo z reprodukcijskimi in drugimi materiali v zadostnih količinah. Vendar so restri-

cijski uvozni ukrepi ter gospodarska recesija in v zvezi s tem manjša proizvodnja občutno vplivali na splošno zmanjšanje fizičnega uvoza v primerjavi z letom 1974.

Uvoz po režimu LB – liberaliziran uvoz – je v prvi polovici lanskega leta potekal normalno, saj je bilo moč uvažati v neomejenih količinah, v kolikor je imel seveda uvoznik zagotovljena dinarska sredstva.

Po juniju je prišlo do omejevanja in to v tem smislu, da je bil uvoz vezan na realizirani izvoz z osnovno obdobja od 1. januarja 1974, povečanega za 20 %. Zmanjševanje uvoznih možnosti po tem režimu ni vplivalo na oskrbo podjetja z uvoznimi reprodukcijskimi materiali.

Po režimu LB je EMO v glavnem uvažal kemikalije, emajlne barve, in druge materiale za TOZD Frite, Posoda, Radiatorji in za sektor Vzdrževanje.

Uvoz po režimu GDK – globalna devizna kvota – je lani potekal približno v enakih okvirih kot leta 1974. Zajemal je v glavnem uvoz rezervnih delov za tekoče in investicijsko vzdrževanje, za sektor Vzdrževanje, uvoz gorilcev za TOZD Kotli, uvoz surovih kopalnih kadi za TOZD Kruševac ter repromateriale za TOZD Tobi.

Pri uvozu po tem režimu je prišlo lani do precejšnjih zastojev, saj so se morali zaradi nezavidnega finančnega položaja usmeriti predvsem na uvoz najnujnejših repromaterialov, medtem ko so skušali rezervne dele kupovati doma.

Uvoz po režimu GDK, je kot poudarjajo v EMO, močno zavrnil nabavo raznih materialov, saj je izdajanje soglasij na pristojnih zavodih v Beogradu trajalo celo po več tednov in mesecev, to pa je Iskrinemu celjskemu kolektivu občutno zmanjšalo možnosti za normalno oskrbovanje z repromateriali in z rezervnimi deli.

Nič bolje ni bilo z uvozom po režimu BK – blagovni kontingent. Lani je bil uvoz izdelkov črne metalurgije, ki je reguliran z režimom blagovnih kontingentov, zaradi zunanje-trgovinskega plačilnega primanjkljaja, voden še izraziteje administrativno. Tako se je močno zmanjšala redna kvota dodeljenega blagovnega kontingenta v primerjavi z letom 1974, saj je po sprejetem ključu delitve predstavljala dodeljena količina le tretjino iz leta 1974. Kljub vsem težavam so bile temeljne organizacije v EMO lani zadovoljivo preskrbljene z izdelki črne metalurgije – nekaj zaradi dodatnega blagovnega kontingenta, nekaj zaradi večje preusmeritve na domače materiale, delno pa tudi zaradi prehoda s formatne na tračno pločevino v zavitkih – coilsih.

EMO je vsekakor največji porabnik in seveda tudi uvoznik pločevine v ZP Iskra. Potem, ko so glavni svetovni proizvajalci jekla v začetku lanskega leta nekoliko znižali cene, pa so se le-te začele proti koncu lanskega leta rahlo dvigati. To je opaziti tudi v letošnjih prvih mesecih, tako da v EMO menijo, da se bo proces dražitve izdelkov črne metalurgije nekaj časa še nadaljeval. EMO je lani kupil največ pločevine v Zvezni republiki Nemčiji in Grčiji, glede na strukturo uvoza pa je odpadla približno polovica uvoza na konvertibilno, polovica pa na klirinško področje.

Zaradi boljše ponudbe in večje izbire ugodnejših pogojev so lani skrčili število držav – dobavitelj hladno valjane pločevine. Predvsem so zmanjšali nabavo iz Anglije, ki je v prejšnjih letih predstavljala znaten delež v celokupnem uvozu. Za ta korak so se odločili predvsem zaradi večje podražitve pomorskega prevoza ter visokih razkladalnih, ležarinskih in nakladalnih stroškov.

Vrednostno je EMO lani daleč največ uvozil iz Zvezne republike Nemčije, sledijo pa ji Grčija, Avstrija, Združene države Amerike in Italija.

Investicijsko opremo je EMO kupoval predvsem preko Iskra Commerce, medtem ko je večino drugih uvoznih poslov opravil sam ali pa jih zaupal drugim trgovskim organizacijam. LD

Razpisna komisija

Iskra – Industrija širokopotrošnih izdelkov, n. sol. o., TOZD – Tovarna antenskih naprav Vrhnika, n. sub. o., VRHNIKA, Idrijska cesta 42

razpisuje

vodilno delovno mesto

DIREKTORJA (ni reelekcija)

Pogoji:

- visoka ali višja izobrazba tehnične, ekonomske, pravne ali druge ustrezne smeri;
- pet let delovnih izkušenj na vodilnih delovnih mestih v gospodarstvu;
- moralna in politična neoporečnost;
- organizacijske in poslovne sposobnosti.

Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa „Razpisna komisija, ISKRA – ANTENE, Vrhnika, Idrijska c. 42.“ Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa 30 dni po izteku razpisnega roka.

Obiskali smo Industrijo telekomunikacij, TOZD ERO

(Nadaljevanje s 6. strani)

Strašljivega opomina o nelikvidnosti se rešujejo predvsem z visoko produktivnostjo, z močnim povečanjem proizvodnje ob istem številu zaposlenih. Dosegli so najvišjo proizvodnjo na zaposlenega v celotni Elektromehaniki in to predvsem na račun modernizacije delovne opreme. Imajo dvakrat večjo produktivnost delavca, kot je poprečje Elektromehanike. S tem seveda ni rečeno, da so njihovi delavci dvakrat bolj pridni in delovni kot drugi, ključ uspeha je predvsem v tem, da njihova proizvodnja zahteva malo dela in precej draga materiala.

Letošnje leto bo verjetno v znamenju krize, če se stanje glede preskrbovanja z repromateriali ne bo izboljšalo. Tudi to je namreč problem, ki jih hudo pesti. Nemogoče je v nedogled pri fiksnih stroških poslovati rentabilno in v nedogled delati nadure, da bi nadoknadili kapacitete. Hudo se otepaajo z dejstvom, da stroške v redu iz-

polnjujejo, plana pa ne.

Imajo sprejet občinski program, ki je bil v začetku zelo ambiciozno sestavljen, žal pa je v tem primeru popolnoma odpovedal.

Kljub temu pa menijo, da dvig zalog – predvsem na področju profesionalnega programa – kjer vsak posamezen artikel, ki ga hoče nabaviti neka delovna organizacija, s svojo vrednostjo že pomeni nakup opreme ni kritičen. Dobro poslušajo edinole pri drobnem hoby programu, kajti cene obrtnikovih storitev so z dneva v dan višje, ljudje pa najraje storijo doma sami, za kar bi morali sicer odšteti lepe denarce.

Kljub temu, da so zaloge narasle, pa še niso dosegle kritične točke dromesečne proizvodnje.

DELOVNI PROSTORI

Seznanjanje z delovnimi prostori in delovnimi sredstvi nas kmalu pripelje do dejstva, da je tehnologija precej zastarela in bo treba še precej narediti. Istočasno pa imajo roke zvezane, ker so investicijsko nesposobni.

Delovni prostori so stari, skoraj bi lahko rekli neustrejni. Na izboljšanje



Francka Pogačar – navijanje rotorjev.

upajo z izgradnjo novih prostorov na Laborah.

Montaža trenutno poteka na štirih tekočih trakovih in lahko trdijo, da je urejena. Postavljena je učinkovito po WORK-FACTOR sistemu. Tega pa nikakor ne morejo trditi za skladiščne prostore – predvsem prodajne – ki sicer niso preslabi, so pa premajhni.

Investicijska nesposobnost, ki je krivec za te nevednosti, izvira predvsem iz tega, da imajo glede na tako širok proizvodni program, ki zahteva veliko rezervnih delov, ogromno vezanih sredstev, ki se ne obračajo po programu, čeprav je servisiranje rentabilno.

PERSPEKTIVNA PANOGA

Srednjeročni program predvideva močno razširitev tako na področju, na katerem delajo sedaj, kot tudi v smeri elektronike. Zavedajo se, da je letošnje leto, ki je sprva res nekoliko pokazalo zobe, samo odrazčasne situacije, ki jo bodo letos popravili, če pa ne letos, v bližnji prihodnosti gotovo.

MLADINA V ERO

Mladina je aktivna predvsem na športnem področju. Organizirali so različna tekmovanja: smučarska, namizni tenis, nogomet, kegljanje, itd. Organizacija je bila odlična, prav tako udeležba na organiziranih prireditvah. Priredili so tudi orientacijski pohod med TOZD Elektromehanike in zasedli drugo mesto. Tradicija mladincev TOZD ERO pa je dvakrat letno orga-



Sonja Možina pakira električne vrtalne stroje VS 110 A4.

Predstavniki Commerca v Elektromehaniki

S skupnimi močmi do kvalitetnih kadrov za proizvodnjo in prodajo računalnikov

V okviru nedavnega podpisa načelnega sporazuma, po katerem bo Iskra v letošnjem letu pričela s proizvodnjo računalnikov po Phillipsovi licenci, je 24. aprila obiskala TOZD ATC na Laborah skupina predstavnikov Commerca. Omenjeno podjetje je zastopnik Phillipsa pri prodaji njegovih računalnikov v Jugoslaviji. Z aneksi k omenjenemu sporazumu med Phillipsom in Iskro naj bi slednja poleg proizvodnje prevzela tudi prodajo omenjenih izdelkov, regulirana pa naj bi bila tudi določena vprašanja, predvsem glede na možnosti kooperacijskega sodelovanja.

Po ogledu proizvodnje v TOZD Telekomunikacije so glavni direktor Industrije za telekomunikacije, elektrone in elektromehaniko Aleksander Mihev ter sodelavci povabili goste na razgovore ter ogled filma „To je Iskra“ v sejno sobo. V izčrpnem pogovoru je direktor Mihev obrazložil organizacijski stroj ZP Iskra s posebnim poudarkom na predstavitvi dejavnosti Industrije telekomunikacij. Med drugim je podčrtal pomen srednjeročnega

programa razvoja DO, ki je pravkar v izdelavi in v katerem ima proizvodna smer računalnikov z obdelavo podatkov (poslovnih računalnikov) ter procesnih računalnikov, izredno pomembno mesto. Prizadevamo si namreč za pomladitev in posodobitev proizvodnih programov v smislu tehnološke modernizacije in ustvarjanju večje akumulacije. Med drugim se je ZP Iskra zato opredelilo tudi za proizvodnjo računalnikov, ki jih že uporabljamo na področju proizvodnje poblektronske telefonije. Izhodišče za predvideno proizvodnjo poslovnih računalnikov je že omenjeni sporazum s Phillipsom, odvisen pa je od ustreznih kadrov. Commerce in Iskra naj bi našla nek skupen dogovor na tem področju. Glede na veliko povpraševanje naj bi do letošnjega oktobra enotno nastopili. V prihodnosti pa bo potrebno še izboljšati, oz. pridobiti z univerz dovolj dodatnih strokovnih kadrov. Potrebno se bo torej potruditi za čimhitrejšo in čimprejšnjo realizacijo sklenjenega posla.

V. B. R.

„INO VIRAJ ALI IZGINI“

V vseh naših prizadevanjih za razvoj ISKRE je vprašanje inovacij in vsega, kar je z njimi v zvezi, kar največjega pomena. Značilno naslovno geslo si je renomirana svetovna firma iz našega področja postavila kot osnovo svoje razvojne opredelitve. Ker je tudi za nas v ISKRI to geslo življenjsko aktualno, smo želeli v pogovoru z direktorjem področja za inovacije ZP, Milošem Kobetom, ugotoviti kako naj bi v SKRI to geslo še učinkoviteje uveljavili ter kaj na to uveljavitev zaviralno deluje.

Pogosto beremo in slišimo v zvezi z inovacijami izraz prodaja pameti. Glede na to, da se vi s tem poklicno in po službeni dolžnosti ukvarjate vas prosimo, da nam v preprostih besedah pojasnite za kaj pri tem v bistvu gre?

Inovacija kot izraz sicer neposredno ne pomeni takomenovane „prodaje pameti“, čeprav je s takšno prodajo v tesni zvezi. S „prodajo pameti“ običajno poenostavljeno izražamo dvoje. Prvič je s tem mišljena dejavnost inženiringov, kjer izrazito prevladuje intelektualno, sistemsko-projektivno delo in drugič – in predvsem o tem bi hotel nekaj reči – pa gre za prizadevanja, da bi imeli čim več izdelkov, tudi serijskih, z velikim deležem čim višje vrednotenega dela, t.j. z veliko „vsebinno pameti“ v njem. Ves svetovni razvoj našega proizvodnega področja, zlasti elektrone, gre v takšno smer s hitrimi koraki in tudi nam ne preostaja drugega, kot da se z vsemi močmi zavezemo v to. To pa pomeni uvesti vrsto zahtevnejših, tehnično bolj prefinjenih, modernejših, zapletenejših izdelkov v našo proizvodnjo. Moramo torej čim hitreje inovirati naše proizvodne programe, da bodo vsebovali več „vgrajene pameti“.

Kaj pomeni za Iskro, za naše TOZD, za našega delavca, graditi na pameti? Kaj naj pod tem razumemo tako na ravni Iskre in kaj ima s tem opraviti neposredni delavec, denimo tisti v proizvodnji?

Mislim, da v ISKRI zares stojimo pred določeno prekretnico v strukturi naše proizvodnje. V primerjavi s svetovnim razvojem ugotavljamo hitro relativno zastarevanje mnogih naših programov, ki so bili dolga leta zasnovani na nizki vrednosti razmeroma preprostega, večinoma ročnega dela. Ob premajhnem deležu inovacijskih kvalitet v proizvodih smo tudi rentabilnost v čedalje hujši tržni konkurenci pogosto reševali z večanjem količin, z masovnostjo; včasih tudi z nadaljnjo mehanizacijo proizvodnje, vendar ob v bistvu več let nespremenjenih izdelkih, ki so nezadržno zastarevali – in seveda terjali nenehno zniževanje tržnih cen. Taka orientacija bi privedla prej ali slej v slepo ulico. Zato je za ISKRO življenjsko pomembno, da se intenzivno usmeri v že prej omenjeno proizvodnjo „izdelkov znanja“, ki bodo dosegali zaradi visoke vsebine znanja vedno visoko ceno. Znanje in delo, zasnovano na znanju pa je pri nas k sreči (ali pa na žalost!) še vedno bistveno cenejše kot zunaj!

Če neposredno odgovorim na Vaše vprašanje, bi rekel, da pomeni to za vse nas, za prav vsakega delavca v ISKRI, tudi (in še zlasti) v neposredni proizvodnji, da so nam potrebni zna-

nje, kvalifikacija, usposobljenost na vseh področjih in na vseh ravneh, najbolj pa v tehnično-tehnološkem pogledu, kjer je razvoj najhitrejši.

Ali sodite, da v ISKRI razpolagamo z zadostnim znanjem, oz. da je kvalifikacijska struktura kadrov glede na tehnološko prekretnico, o kateri ste govorili, ustrezna? Ali lahko v tej zvezi poveste vaše mnenje, čeprav to ne sodi neposredno v Vaše delovno področje?

Kadrovsko vprašanje formalno sicer ne sodi v področje inovacij, vendar moramo reči, da smo vsi, ki se na ZP in v delovnih organizacijah ukvarjamo z inovacijsko problematiko, prepričani, da je sedanjí kadrovski kvalifikacijski sestav glavna ovira za hitrejšo inoviranje ISKRINEGA programa v opisani smeri. Situacija nikakor ni zadovoljiva in narekuje hitro ukrepanje. Naj to ilustriram s podatki. Nedavno smo brali v DELU, da smo v Sloveniji imeli l. 1960 kar 82,3 % aktivno zaposlenega prebivalstva samo s končano ali nedokončano osemletko, da pa je že l. 1972 ta odstotek znašal samo še 52,2 %. V ISKRI pa so takih imeli l. 1974 preko 60 %, kar pomeni, da je naša struktura slabša od slovenskega povprečja! Nekoliko boljša je situacija pri kadru z visoko izobrazbo, ki ga imamo v ISKRI nad 5 %, povprečje Slovenije pa je 3,74 %, vendar s stanjem pri nas ne moremo biti zadovoljni, če istočasno beremo, da ima npr. Srbija kar 5,92 % zaposlenih z visoko izobrazbo! Ob taki situaciji je razumljiva trditev, da bo to vprašanje mnogo večja ovira pri izpeljavi naših inovacijskih programov, kot pa npr. pomanjkanje sredstev zanje. Zato tudi inovatorji menimo, da moramo prav mi najmočneje opozarjati na ta problem, saj njegova rešitev že po svoji naravi ne more biti hitra, omaloževanje tega problema zaradi njegove dolgoročnosti pa se lahko nepopravljivo maščuje.

Menim pa, da problema ne moremo reševati samo z jačanjem inovacijskega, raziskovalnega kadra in kadra z visoko izobrazbo, ne glede na to, da jih vse šole, na katere lahko računamo, ne morejo proizvesti dovolj. Res je sicer, da brez takega kadra inovacij sploh ni mogoče zastavljati. Toda s krepitvijo samo vrhunskih kadrovskih struktur bi se večal tudi razkorak med inovacijskimi zamislimi in proizvodno realizacijo, razkorak med raziskovalnim delom in množico sicer delavnih, vendar za izpeljavo zahtevnih razvojnih rezultatov še ne ustreznih kvalificiranih proizvajalcev, ki pa so končno vendarle realizatorji še tako umnih zamisli. Zato moramo doseči, da si bo hkrati s tem pridobil večje znanje kar najširši krog delavcev v ISKRI. Na enaki stopnji „masovnega“ znanja ne bo mogoče realizirati novih programov, tudi če bi čez noč dobili nekaj

sto razvojnih inženirjev, če ne bomo hkrati ustrezno večali znanja celotne baze.

Menim, da moramo zato resno razmišljati o vrsti ukrepov, od bistveno večje materialne stimulacije znanja pa do tega, da za vrsto delovnih mest – tudi v neposredni proizvodnji – vključimo obveznost stalnega izobraževanja ob delu in dolžnost delovnega mesta. Izobraževanje mora postati nujnost – kot je npr. delovna disciplina oz. pogoj in sestavni del delovnega procesa. Seveda pa to obvezuje vse organizacije zdr. dela in vse samoupravne in poslovne organe, da poskrbijo za učinkovit sistem internih tečajev, specializacij in drugih oblik šolanja ob delu ter za ustrezno stimulativno selekcijo. Tako kot je treba poskrbeti za odvijanje fizičnega oz. materialnega dela delovnega procesa, je treba zagotoviti tudi stalno izobraževanje kot njegovo sestavino. Naša panoga je v svojem tehničnem razvoju tako hitra, da samo z znanjem iz enkratnega šolanja in samo na podlagi minulih delovnih izkušenj ni več možna proizvodna reprodukcija. V naši panogi se ne izrabljajo le orodje in stroji, ampak predvsem zastareva znanje. In če trdimo, da naj bo le-to bistvena sestavina naših proizvodov, ga moramo ne le enkrat pridobiti, ampak stalno obnavljati in večati.

Vse to so podobne firme po svetu že zgodaj ugotovile in razvile nešteto možnosti za vsakovrstno (in tudi obvezno!) izobraževanje ob delu. Brez občasnega absolviranja raznih tečajev in specializacij si ni mogoče misliti nobenega razvoja – niti osebnega, niti organizacije kot celote. To je stvar, na kateri se morajo vsi samoupravni in poslovni organi kar najresneje angažirati. Tu vidim tudi glavno nalogo vseh vrst zunanjih šol, vključno s fakultetami, ki intenzivno iščejo povezavo z gospodarstvom, da pomagajo koncipirati in razviti sisteme izobraževanja ob delu in se v njem intenzivno angažirati.

Pamet vsekakor pomeni sposobnost in znanje, ki ga potrebuje vsak posamezni delavec v združenem delu, saj brez tega tudi ni mogoča inovativna ustvarjalnost delavca. Kako ISKRA obravnava to produktivno osnovo združenega dela?

Omenil sem že, da se mi zdi le-ta v dnevni praksi premalo poudarjena kot neizogibna in nujna. Druge alternative kot osvojiti znanje preprosto ni, če naj v tej panogi, dolgoročno gledano, sploh obstajamo kot potencialni proizvodne reprodukcije. Samoupravni sporazumi o temeljnih planih, ki se prav sedaj snujejo na vseh ravneh v ISKRI, morajo problem kadrovsko-izobražbene strukture močno izpostaviti in opredeliti ukrepe in odgovornost za njegovo reševanje. Kot je znano, se po sklepu Skupščine v poslovodnem kolegiju ZP formira kadrovsko področje z direktorjem kot vodilnim delovnim mestom. Analogni poudarek bo najbrž potreben še v branžnih DO in TOZD, kjer to še ni tako urejeno.

Za razvito sodobno industrijo z visoko stopnjo notranje tehnične delitve dela je značilna tudi visoka stopnja medsebojne tehnološke odvisnosti vseh delavcev in vse proizvodnje. To tudi pomeni, da je v ISKRI vsak delavec tudi ustvarjalni inovator, v svojih prizadevanjih in v delu sploh močno odvisen od celotnega sistema, v katerem dela. Mar ni v tej zvezi razvijanje ustreznega organizacijskega sistema, ki

TOZD KERAMIČNI KONDENZATORJI, ŽUŽEMBERK

Zahteve po avtomatizaciji proizvodnje izpolnjujejo domači strokovnjaki

Za institut za elektroniko in vakumsko tehniko v Ljubljani sami izdelali poseben stroj za tiskanje miniaturnih uporov in potenciometrov.

Razumljivo avtomatizacija v proizvodnji, zlasti pri velikoserijski, lahko bistveno vpliva na konkurenčnost na tujih tržiščih. Tega se posebej zadnja leta zavedajo tudi v temeljni organizaciji združenega dela Keramični kondenzatorji v Žužemberku, ker jih zaradi omejenosti domačih prodajnih

možnosti razmere vse bolj silijo, da se poskušajo uveljaviti tudi v inozemstvu.

Ze kratek sprehod skozi proizvodnjo v žužemberški Iskri nam odkrije, da je avtomatiziran že dobršen del tukajšnje proizvodnje, večina teh naprav in strojev pa je plod snovanja in mar-



Sodelavci konstrukcije in raziskovalnega oddelka s svojim vodjo Petrom Bavdakov (drugi z desne)



Skupina mladih strokovnjakov, katerih plod je novi stroj za tiskanje miniaturnih uporov in potenciometrov.

povezuje vse tiste delavce, ki imajo sposobnosti, znanje in voljo do dela, do kreativnega dela, ključnega pomena?

O tem ni dvoma in tu imamo še hudo ledino pred seboj, še veliko stihije in veliko improvizacij. Inovacijske procese pričnemo mnogo premalo organizirano, premalo sistematično in s tem izgubljammo na času ter na izkoriščenosti že tako preskromnega razvojnega kadrovskega potenciala. O tem bi prav rad spregovoril kdaj drugič bolj obširno, prav tako morda še o drugem bistvenem činitelju, o sredstvih za inovacije. Ponovno pa bi rad poudaril, da je kadrovski problem vendarle največja ovira za še hitrejšo in močnejšo uveljavitev inovacij v ISKRINI proizvodnji.



Direktor TOZD Keramični kondenzatorji in Žužemberku – Alojz Mencin.

ljivih rok domačih strokovnjakov, saj bi za avtomatizacijo prek uvožene tuje opreme, še posebno v kriznih letih, ki jih je tovarna preživljala še do nedavnega, najbrž ne našli prepotrebnih in dokajšnjih sredstev.

V Žužemberku imajo zdaj v celoti avtomatiziran program kolutastih keramičnih kondenzatorjev, ki je bil tudi količinsko najpomembnejši. Glede na specializirane potrebe v svetu pa kupci zahtevajo vedno več ozko tolerantnih kondenzatorjev.

Domači strokovnjaki so strnili glave in našli solidne rešitve za avtomatizacijo proizvodnje, medtem ko so bodisi doma v Žužemberku, ali pa v orodjarni tovarni na Stegnah v Ljubljani vse te stroje in naprave tudi sami izdelali.

(dalje na 9. strani)

ŠE PROSTE INOZEMSKÉ PRAKSE

Iskrine štipendiste obveščamo, da je še vedno prostih nekaj inozemskih praks, in to v Zahodni Nemčiji in na Nizozemskem. Interesenti naj se prijavijo v službi za štipendiranje, Prešernova 27 v Ljubljani.

IOKŠ ZP Iskra

Spodbuda je delo

„Ing. Levovnik nam je kot oče!“, je med pogovorom menil mladostno zagreti ing. Anton Vencelj, eden izmed strokovnjakov, ki so letos dobili priznanje Kidričevega sklada. „Do vsakogar izmed nas ima pravi, osebni odnos!“. In res; čeprav je ob našem pomenku ing. Franc Levovnik bil veskokozi skromno zadržan, je vendarle vodil nit razgovora veskokozi brez nepotrebnih besed, hkrati pa vsebinsko polno in človeško toplo. Tako v tem teamskem vzdušju skoraj nismo pogrešili sicer pogrešanega tretjega člana skupine ing. Milana Mežka, ki je bil te dni pod zastavo domovine.

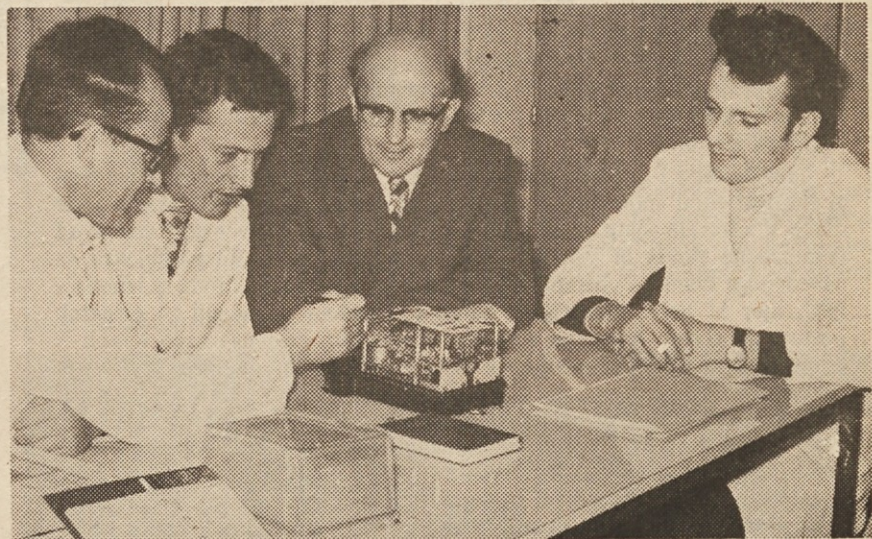
Kako ste sploh začeli delati skupaj in kdo je prvi pomislil, da bi izdelali elektronski števec?

Misel se je pojavila sama, zaradi potrebe. Elektro gospodarstvo je zahtevalo točnejše meritve električne energije, kot so jih zagotavljali števeci, ki res niso bili ustrezni. Zato smo začeli misliti na to, da bi izdelali za potrebe elektrogospodarstva nov števec. Ker pa je polvodniška tehnika že zelo napredovala, smo sklenili izdelati elektronskega, saj ima vsak indukcijski števec več pomanjkljivosti. Osnova za tak števec – na njem smo začeli delati že 1970. leta, je bil števec 0,5. Leta 1971 se je delu našega teama – ki je imel ves čas še veliko podteamov – pridružila tudi Fakulteta za elektrotehniko in sicer Mikrolaboratorij. Sodelavci iz tega laboratorija – predvsem naj to omenim dr. Janeza Trontlja – imajo s področja za mikroelektroniko več izkušenj kot mi. Ker pa

vim števecem v primerjavi z doslej izdelanimi?

Ti števeci, ki so glede na velikost, manjši kot tovrstni izdelki inozemskih

darstvu lahko nudili aparaturu, ki jo je doslej moralo uvažati, z ozirom na originalne rešitve in na merilno kvaliteto, pa je mogoče pričakovati plasma tudi v inozemstvu. S poskusno proizvodnjo serijo števecv bomo začeli že v prvem polletju letošnjega leta, saj so na Zveznem zavodu za mere števecv potrdili kot veljavna merila za obračun elektric



Strokovni posvet nagradjenih: od leve na desno: ing. Milan Mežek, ing. Anton Vencelj, ing. franc Levovnik in ing. Janez Sever.

proizvajalcev. Pokazali pa so, da so enako dobri ali celo boljši v merilnotehničnih lastnostih. Manjši so lahko zato, ker smo pri izdelavi uporabili diskretne elemente. Naš števec je imel za zahtevo točnost in pa, kaj mora nuditi potrošniku. Pri razvijanju smo nekatere stvari izdelali v posebni verziji, saj je na tem področju v svetu izredno močna inovacijska dejavnost in tudi veliko izvedb zaščitene s patenti. Smatramo, da je naše domače tržišče premajhno za ekonomično proizvodnjo števecv, zato smo gledali tudi na to, da bomo izdelek lahko prodajali tudi tujim kupcem. Da bi lahko prodali smo morali skrbeti, da smo našli res originalne rešitve. Ena takih rešitev je npr. na področju množilnika, kvantizerja, referenčne napetostne normale zaposlenega člana itd. Ker taka naloga zahteva res veliko samostojnih rešitev, je v njej zajetih mnogo samostojnih elementov npr. – smernoenergijski rele, precizijski tokovni komparatorji, vatometer, itd. . . . Skratka, cel konglomerat izdelkov, saj števec združuje v svoji notranjosti celotno merilno tehniko od precizijsko analogne do digitalne, smo vse to morali patentirati,“ je povedal F. Levovnik.

Kje bo mogoče ta števec uporabljati in kdaj boste začeli z njegovo proizvodnjo?



Ing. Anton Vencelj.

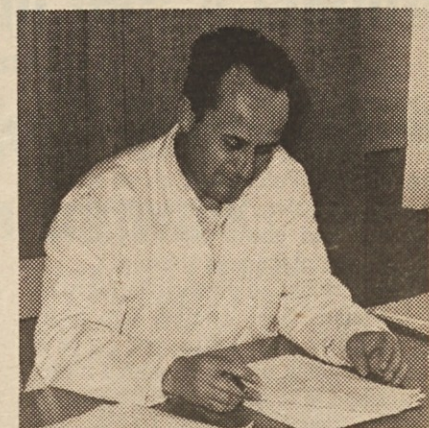
Uporabljali ga bodo lahko v elektrogospodarstvu, v elektroindustrijskih pogojih z večjo porabo električne energije, kjer vsak delček odstotka napadne meritve pomeni tisoče novih dinarjev nepravilnega obračuna.

S proizvodnjo tega števecv se bomo osamosvojili, saj bomo v elektrogospo-

čne energije v Jugoslaviji. Enaka potrdila pričakujemo v kratkem tudi iz tujine“, sta se strinjala sogovornika.

Kaj vam pomeni nagrada iz sklada Borisa Kidriča? Priznanje, nagrado, vzpodbudo?

„Priznanje in vzpodbudo za nadaljnje delo“, je dejal ing. Levovnik. Ing. Vencelj pa je brz pridal: „Lepo je, če dobiš kakšno priznanje, saj vzpodbuda



Ing. Milan Mežek.

je že delo samo!“ „Sicer pa je tako delo zahtevalo res veliko dela! Od ideje do uporabne rešitve je dolga pot! Stvar ne pride takoj do končnega rezultata. Vedno moraš iskati novo rešitev, ki mora biti funkcionalna, originalna in primerna za proizvodnjo,“ je dodal ing. Levovnik.

Kakšne lastnosti mora imeti uspešen raziskovalec?

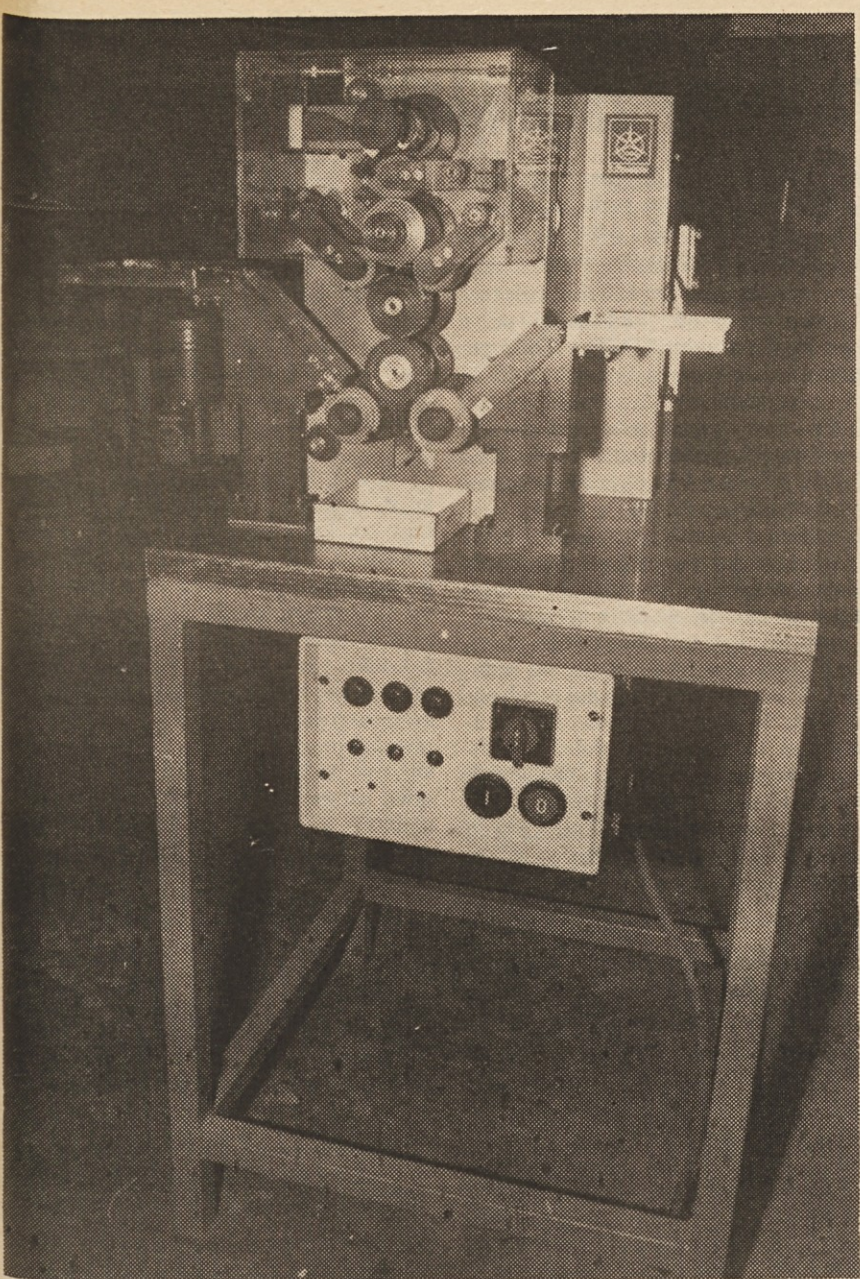
Razvit mora imeti smisel za vztrajnost pri delu, sprejemati mora smernice, četudi se zde včasih na videz neuspešne. Uspeh pride le s pridnim delom in trudom. Raziskovalec mora biti optimist in kritik sam sebi!“ je pribral Vencelj, Levovnik pa se je strinjal.

Kako lahko deluje uspešno tak team, kot je vaš? Kaj je bistveno za teamsko delo? Koliko pridejo pri takem delu do izraza različne naravi in kako se usklajajo oziroma dopolnjujejo?

„Levovnik nam je kot oče!“, je spet poudaril Vencelj in dodal: „način dela je tak, da nekdo mora biti duša!“. Levovnik pa je menil: „Predvsem se zahteva od raziskovalca dejansko znanje. Znanje danes tako hitro napreduje, da ni mogoče, da bi vsak poznal vsa področja. Eden ne more znati vsega, delo bi trajalo predolgo, če bi hoteli vse preštudirati sam, pa tudi kvaliteta bi bila v tem primeru vprašljiva. Več ljudi pač več ve! Mi, na primer, mikroelektronike nismo obravnavali, ker je to problem rešila fakulteta, oziroma njen mikrolaboratorij. Z našimi števeci smo izkoristili dejanske rezultate te tehnologije.

Da pa team deluje dobro, je potreben človek, ki zna z osebnim pristopom povezovati ljudi. Če ne bi imel človeškega odnosa do vseh, bi bilo med nami le sodelovanje na tehnično visokem nivoju, vendar gre pri teamskem delu za več. Zagretost enega mnogokrat potegne za seboj še drugega. Izredno pomembno je tudi, da se ljudje med seboj razumejo, da se poznajo in se sprijaznijo drug z drugim. Priznati morajo, da vsak nekaj zna in da ima vsak kdaj prav. Vendar pa mo-

(Nadaljevanje na 11. strani)



Novi, doma izdelani stroj za žigosanje miniaturnih uporov in potenciometrov za IEVT.

ZAHTEV PO AVTOMATIZACIJI PROIZVODNJE IZPOLNJUJEJO DOMAČI STROKOVNJAKI

(nadaljevanje z 8. strani)

Čeprav niso imeli na razpolago niti kdo ve kakšnih izkušenj pa niti ne tehničnih možnosti, pa so domači strokovnjaki vendarle ustvarili takšno avtomatizacijo proizvodnje, da je vzbudila pozornost tudi med tujimi proizvajalci. Zgovoren dokaz za njihov uspeh je zanimanje s strani predstavnikov firme Siemens. Le-ti so se ob obisku v tovarni še posebej zanimali za te naprave naših domačih strokovnjakov, zahtevali predračun in kaže, da končno le ne bo ostalo samo pri zanimanju.

Domači strokovnjaki nenehno delajo na izpopolnjevanju raznih naprav in naprav, s katerimi bi avtomatizirali še preostali del proizvodnje, kajti pokazalo se je, da je z doma izdelano poprečno laže, hitreje in bistveno ceneje mogoče priti do zaželenih avtomatizacij v proizvodnji in s tem do ugodnejših možnosti za uveljavitev tudi na tujih tržiščih.

Prav te dni bodo izročili Institutu za elektroniko in vakuumsko tehniko v Ljubljani nov, doma izdelan stroj, ki ga je naročnik naročil v tovarni v Žužemberku in bo služil za žigosanje miniaturnih uporov in potenciometrov. To je stroj, ki ga sicer nikjer ne bi mogli naročiti in je v celoti plod tukajšnjih strokovnjakov, od konstruktorjev do izvajalcev. Od zamisli do izdelave stroja je minil pravzaprav rekordno kratek čas. Taki naglici pri njegovem ustvarjanju pa je predvsem botrovala želja, da bi si nabrali dovolj izkušenj za izdelavo podobnega stroja, ki ga bodo sami potrebovali pri realizaciji izvoznega posla v ZDA. Kupec v ZDA ima namreč zahtevo po večjih količinah skoznega kondenzatorja in, če bodo hoteli to nalogo zadovoljivo in v roku izpolniti, tudi sami nujno potrebujejo podoben stroj in na osnovi pridobljenih izkušenj si ga bodo lahko tudi pravočasno izdelali.

Glavne zasluge za rojstvo novega stroja za IEVT imajo dipl. ing. Peter Bavdek, vodja konstrukcije in razvojnega oddelka v tovarni, ter tehnika Vekoslav Gabrič (zdaj v prodajnem oddelku na Iskra Commerce) in Jože Baša, seveda pa tudi sodelavci iz konstrukcije in strojne delavnice, ki jih vidimo na naših posnetkih.

TOZD Keramični kondenzatorji pa tudi sicer dobro sodeluje z Institutom za elektroniko in vakuumsko tehniko, saj njihovi strokovnjaki za Žužemberk razvijajo postopke za tokovni in brez-tokovni nanos kovinskih elektrod na keramiko, z novim strojem pa so se tudi Žužemberčani dobro odrezali in

v svoji smeri izpopolnili to sodelovanje.

Napori domačih strokovnjakov pri avtomatizaciji proizvodnje v TOZD Keramični kondenzatorji v Žužemberku so doslej že obrodili mnoge sadove in je upati, da tudi v prihodnje ne bodo mirovali, pač pa z novimi zamislimi in njihovimi uresničitvami pomagali, da bo tudi temu delovnemu kolektivu slednjič napočilo bolj obetavno obdobje, saj so morali doslej premnogokrat premagovati velike težave.

—J. C.—

INDUSTRIJA EMO CELJE

Daleč preobremenjeni

TOZD Elektronski računski center je lani zelo povečal obseg dela. Storitve tudi za druge OZD. Zaradi preobremenjenosti so računalnik razširili.

Temeljna organizacija združenega dela elektronski računski center je najmanjša v Industriji EMO: v njej je zaposlenih le povprečno 30 ljudi. Zanimivo za to, lahko bi rekli mini TOZD, je kadrovska struktura, ki je, kar je povsem razumljivo, daleč ugodnejša kot v drugih temeljnih organizacijah. Visoko, višjo in srednjo izobrazbo ima v ERC več kot tretjina delavcev, dobra tretjina jih je polkvalificiranih, nihče pa ni nekvalificiran.

Prav zato je bil lani v TOZD Elektronski računski center povprečni osebni dohodek na zaposlenega precej višji kot v drugih temeljnih organizacijah industrije EMO. V ERC je znašal skoraj 4.000 din, povprečni osebni dohodek v celotnem EMU pa je bil lani nekaj manj kot 2.900 din, torej za več kot tisoč din nižji.

Med zanimivejše pokazatelje lanskega poslovanja te temeljne organizacije naj uvrstimo tudi izostanke oziroma boleznine. Z veseljem ugotavljamo, da je bilo v ERC skoraj 10% manj izostankov kot leto prej. Medtem pa so se skoraj za dvakrat povečale boleznine do 30 dni, boleznine nad 30 dni pa so se zmanjšale za skoraj polovico. Izostanki zaradi boleznin predstavljajo 6% vseh ur.

V TOZD Elektronski računski center opravljajo poleg del za matično podjetje tudi storitve za druga bližnja podjetja. Med njimi je največji koristnik Železarna Štore, v zadnjem času pa so dobili tudi nove komintente kot so Žična, Nivo in Obnova iz Celja.

Računalniške zmogljivosti so zato vedno bolj obremenjene, pa tudi že preobremenjene, to najbolj potrjuje podatek, da so v strojnici delali v treh



ing. Franc Levovnik.

smo števec predvideli v mini izvedbi, ki jo je moč doseči le z uporabo mikroelektronike, nam je bila njihova pomoč še posebej dobrodošla“, je povedal F. Levovnik.

Kakšne izboljšave ste dosegli z no-

izmenah in v prostih dneh ter povprečno dosegli nad tristo sistemskih ur na mesec.

Zaradi preobremenjenosti so računalnik razširili in sicer tako, da so povečali zunanje pomnilnike. Namestili so tri dodatne devet in dvajset milijonske tiskovne enote, poleg že obstoječih malih diskov. Le-to jim je uspelo s pomočjo ljubljanske fakultete za elektrotehniko. S tem posegom so se zmogljivosti računalnika precej povečale – zunanji spomin se je povečal za štiri

(Nadaljevanje na 10. strani)



Pogled v del razstavnega prostora Iskre na letošnjem spomladanskem velesejmu v Zagrebu.

V informatorju predsedstva zveze socialistične mladine ISKRA Commerce je izšel zapis anonimnega dopisovalca-ke K. M., posvečen temu dogodku v razvoju Iskrine družine. Veseli nas živa prizadetost, ki veje iz članka in ki ponovno dokazuje, kako zavzeto spremlja mladina dogajanja v ZP ISKRA.

Žal je pa v članku nekaj nerazumljivih protislovij in segregacionističnih aluzij. Najprej piše, da se „za nas, navadne delovne ljudi s tem najbrž ni veliko spremenilo“. V drugem odstavku navaja, da „se je z novim objektom organizacija izhodov in vhodov bistveno izboljšala“. Zelo bi nas zanimalo, kdo so po avtorjevem mnenju „navadni“ in kdo potem nenavadni delovni ljudi.

Zapisovalec-ka „z malo melodramatike“ pripominja, da prihajanje skozi stranski vhod spominja na služinčad iz gnilih časov. Tako iskanje gnile dlake v zdravem jajcu bi si zlahka prihranila, če bi prebrala vsaj uvod organizacije vhoda in izhoda v PPC z dograditvijo vhodnega objekta. Iz navedenega članka v citirani številki Iskre o organizaciji vhoda in izhoda v PPC, kjer bi našel utemeljitev zanj (,,doseženi so pogoji za pričetek poslovanja glavne recepcije v vhodnem objektu, evidenca tujih strank — ca. 150 dnevno, upoštevanje faktorja družbene samozaščite ter red in disciplino“).

Domači sodelavci prihajajo do 7.30 ure in odhajajo po 13.30 uri skozi prvo kletno etažo izključno iz praktičnih razlogov, enako kot v drugih objektih na Trgu revolucije (Izvršni svet — Skupščina, Ljubljanska banka). Gostje in obiskovalci ter tudi naši delavci pa v ostalem času prihajajo skozi glavni vhod. Vsaka drugačna razlaga je spopadanje z milino na veter.

Sicer nisem pisec očitanih strani, ki so bile posvečene vhodnemu objektu v osrednjem glasilu ISKRA, sem pa bil odgovoren za izgradnjo vhodnega objekta in sem tudi odgovoren po sklepu skupščine ZP za pravilno funkcioniranje celotnega objekta in drugih lokacij v idealnem lastništvu, zato vabim anonimnega kritika, da se pokaže z imenom in da prispeva bolj konstruktivne pripombe, ki jih bomo z veseljem upoštevali.

ISKRA POSLOVNE STAVBE
Marjan Dvoraček, ing.

ŠIROKA POTROŠNJA

Antene v treh mesecih?

TOZD Antene Vrhnika je šla letos v poslovno leto s precej skepe, ker se dobro zavedajo resnosti tržne situacije in vseh nujnih ekonomskih posledic tega dejstva. Poleg tega, da so se bali neprodanih zalog, jim je že od novega leta sem nad glavo visel Damoklejev meč novega plačilnega sistema.

Kljub vsemu so januarja in februarja prodajali svoje izdelke celo proti pričakovanju zelo dobro, pač pa se je trgovina začela ustavljati marca meseca, april pa je še slabši. Plan prodaje so v prvem kvartalu dosegli 100 %, plan proizvodnje pa 99,9 %. Torej začetek je bil dober.

Ker pa je vsa njihova prodaja sezonsko obarvana, se predvsem bojijo sezonske proizvodnje od marca do septembra, ko se vse izdelke za Široko potrošnjo redno dela na zalogo, ki naj bi se prodala v jesenskih in zimskih mesecih. Zelo malo verjetno je, da bodo našli dovolj obratnih sredstev za produkcijo v tem času. Po njihovem mnenju, bi bila ena od rešitev dodatni program, ki bi v času trgovinske stagnacije njihovega rednega programa krila vsaj najosnovnejše potrebe po obratnem kapitalu. Postavlja se takoj resno vprašanje kje in kdo naj poišče tak dodatni program in kje vzeti sredstva za finansiranje dodatne proizvodnje.

V novi plačilni način so šli brez posebnih problemov, skoro gotovo pa bodo novi finančni ukrepi nanje vplivali negativno, ker trgovina najbrž ne bo zmogla kreditiranja zalog, sami pa

masa osebnih dohodkov ni kdo ve kako velika se bo težko držati kriterijev omenjenega sporazuma. V normalnih ekonomskih pogojih tega vprašanja sploh ne bi bilo. V tej težki tržni situaciji pa bo zadeva težje izvedljiva. To bodo težje dosegli tudi zato, ker ji manjka strokovnega kadra. Zaradi nizkih OD pa odhajajo celo strokovnjaki, pred kratkim sta odšla dva in tako so brez vodje razvoja.

Skušajo si pomagati tudi z notranjimi rezervami. Ugotavljajo pa, da so strokovno prešibki, da bi sami lahko sprovedli v življenju vse ideje in koristne izboljšave. Tako so se obrnili že na več strokovnih forumov, na primer na IMP, Zavod za avtomatizacijo, TELO in še nekatere druge, pa brez posebnega odziva.

Vse možnosti še zdavnaj niso uporabljene. Žilav kolektiv, ki je vedno našel notranje rešitve s povečano produktivnostjo in tehničnimi izboljšavami, bo tudi zdaj znal najti izhod iz trenutnih zadreg.

KF

INDUSTRIJA EMO — CELJE

TOZD Odpreski lani ugodno

Temeljna organizacija Odpreski v celjskem EMO je lansko poslovno leto zaključila z 1.732.000 dinarjev ostanka dohodka. Celotni dohodek je znašal približno 72 milijonov in pol, do-

Smeli načrti TOZD Veliki zaganjalniki

TOZD Veliki zaganjalniki načrtujejo letos za 13,4 % povečanje proizvodnje — v primerjavi z lanskim načrtom. Del njihove proizvodnje bo prevzela TOZD Mali zaganjalniki, sami pa nameravajo osvojiti proizvodnjo nekaterih novih izdelkov. Povečana prodaja doma in v tujini.

V TOZD Veliki zaganjalniki v Šempetru pri Novi Gorici predvidevajo, da se bo letošnja proizvodnja povečala v primerjavi z lanskim planom za 13,4 %, oz. za približno 5 % v primerjavi z doseženimi lanskeletnimi proizvodnimi rezultati.

Proizvodni načrt so sestavili na osnovi obstoječih proizvodnih zmogljivosti, ki ostajajo približno enake kot v minulem letu, ter glede na povpraševanje po njihovih izdelkih. Načrt upošteva razumljivo tudi družbenopolitične smernice za razvoj v tem letu, ki zahtevajo večjo angažiranost za odpravo nelikvidnosti in za splošno stabilizacijo gospodarstva. V Velikih zaganjalnikih poudarjajo, da se bodo morali zaradi dokaj neugodnih gospodarskih pogojev kar se da prizadevati, da bi izpolnili proizvodni načrt. V tem letu bodo iz njihove proizvodnje izpadli zaganjalniki vrste ZB4—F, ki jih bodo v nekoliko spremenjeni inaciici izdelovali v TOZD Mali zaganjalniki. Zaradi manjših naročil se bo zmanjšala proizvodnja nekaterih vrst zaganjalnikov, pri nekaterih izdelkih se bo proizvodnja precej povečala, načrtujejo pa tudi razvoj nekaterih novih zaganjalnikov in dinam.

Na splošno predvidevajo letos precejšen porast proizvodnje dinam, opuščanje proizvodnje malih zaganjalnikov in stagniranje proizvodnje rezervnih delov ter neblagovne proizvodnje. Med proizvodne načrte sodijo poleg že omenjene razvojno — raziskovalne dejavnosti tudi skrb za izboljšanje kakovosti izdelkov, čimprejšnje dokončanje zastavljenega elaborata za rekonstrukcijo proizvodnih zmogljivosti in delovnih prostorov ter uspešno realizacijo srednjeročnega programa do leta 1980. Prav ta srednjeročni načrt naj bi zagotovil nadaljnjo rast in razvoj njihove temeljne organizacije v okviru branže Avtoelektrika v ZP Iskra, in to z vidika tehnične in tehnološke sposobnosti ter tržne zanimivosti.

TOZD Veliki zaganjalniki oskrbuje jugoslovansko tržišče v sodelovanju s trgovsko mrežo kot neposredni prodajalec izdelkov in rezervnih delov ter kot kooperant avtomobilske in traktorske industrije.

Za letos načrtujejo za 14,4 % večjo prodajo kot lani. Predvidevajo, da se struktura prodaje na bo bistveno spremenila: še naprej bo najpomembnejši delež odpadel na prodajo na doma-

čem trgu, in sicer tri četrtine celotne prodaje, izvoz bo predstavljal približno 10 %, drugim TOZD v EMO pa bodo prodali za nekaj manj kot 13 % celotne prodaje. Po republikah bo prodaja predvidoma zastopana takole: Slovenija 16 %, Hrvatska 12 %, BiH 15,8 %, Srbija 53 %, Makedonija 1,9 %, Črna gora 1,7 %.

V vseh programih in sklepih TOZD Veliki zaganjalniki si kot eno prvih nalog zastavljajo posodobitev proizvodnje in izboljšanje delovnih pogojev zaposlenih. Letos se bo število zaposlenih predvidoma povečalo od sedanjih 783 na 810, s čimer naj bi izboljšali tudi strukturo zaposlenih; predvsem naj bi se povečal delež kvalificiranih in visokokvalificiranih kadrov. Za letos načrtujejo približno 18 % povečanje osebnih dohodkov. Le-ti so znašali lani 3.000 din, letos pa naj bi se povzpeli na 3.540.

Prodaja v I. trimesečju

ŠIROKA
POTROŠNJA

Po lanski težavni tržni situaciji nas je zanimalo, kako gre prodaja letos. Direktor prodaje tov. Anžič nam je postregel z vrsto podatkov.

Po gospodarskem planu za leto 1976 so planirali prodajo v višini 899 milijonov. Plan izvoza pa je predvideval izvoz v višini 9.200.000 dolarjev. Realizacija je bila pod planom, saj so prodali v prvem kvartalu le za 179 milijonov končnih izdelkov, kar je 20 % letnega plana in so torej 5 % pod planom. Ob tem se jasno nabirajo zaloge in so jih imeli ob začetku letošnjega leta za 13 starih milijard. Koncem januarja so zaloge padle na okrog 12 milijard, koncem februarja pa na 11 starih milijard. Tako so imeli ob koncu prvega kvartala, ko so v marcu zaloge spet narasle za 11 starih milijard 700 milijonov gotovih izdelkov v skladiščih.

Zanimiv je pregled zalog po TOZD in njihovo zmanjšanje v prvih treh mesecih letošnjega leta.

Pržan: zaloge 1. 1. 1976 2 stari milijardi in pol, koncem marca pa jih je bilo le še za staro milijardo 625 milijonov.

Sežana: V začetku leta 3,4 stare milijarde, koncem marca 3,25 starih milijard.

Tudi pri prodaji so močno presegli rezultate iz leta 1974. Ugodno je bilo predvsem to, da so vse izdelke praktično delali po naročilih in niso imeli nobenih zalog.

Rezultati poslovanja bi bili lani še dosti boljši, če se ne bi tako povečali stroški. Najbolj se je lani podražil material, precej pa so se povečale tudi pogodbene obveznosti.

Povprečni osebni dohodek na zaposlenega je znašal lani skoraj 3.100 din, in je bil za 32 % višji kot leto prej, ko je znašal le okoli 2.300 din. V strukturi izkoriščenosti delovnega časa je opaziti predvsem porast nadur, medtem ko so se občutno zmanjšale boleznine do 30 dni.

TOZD Odpreski je lani vsekakor posloval ugodno. Za letos so si začrtali bogat proizvodni načrt, veliko pozornosti pa nameravajo posvetiti prav reševanju problemov, ki so jih lani najbolj občutili, to je porabi materiala, zmanjšanju odpadkov, iskanju novih ponudb.

LD

Kot že rečeno, nameravajo vso skrb nameniti posodobitvi proizvodnje. Za TOZD Veliki zaganjalniki je eden najhujših problemov zastarel in dotrajan strojni park. Le-tega nameravajo delno obnoviti že letos, saj v nasprotnem primeru skoraj gotovo ne bi mogli uresničiti proizvodnih načrtov, prav tako pa bi se morali odreči razširitve proizvodnje z novimi izdelki.

TOZD Veliki zaganjalniki čakajo letos vsekakor velike naloge. Delavci tega kolektiva poudarjajo, da jih bodo uresničili, če se bo le dalo, pa tudi presegli, kar pa seveda ni odvisno le od njih. Predvidevajo, da se bo letošnji celotni dohodek povečal do 13 %, za nekoliko manj stroški poslovanja, hitrejša pa naj bi bila rast osebnih dohodkov, ostanek dohodka pa naj bi se povečal predvsem zato, ker letos predvidoma ne bo treba pokrivati izgube novo ustanovljenega TOZD Mali zaganjalniki, ki je lani prevzel del proizvodnje Velikih zaganjalnikov.

LD

Vrhnika: 1. 1. 1976 594 milijonov, ob koncu prvega kvartala 76 še za 446 starih milijonov.

Elektromotorji Železniki: V začetku leta 3 stare milijarde 700 milijonov, koncem marca 1 stara milijarda 600 milijonov.

Montaža Idrija: 1. 1. 1976 je imela za 148 starih milijonov zalogo, koncem prvega kvartala za 304 stare milijone zalogo.

Gospodinjski aparati Reteče: V začetku leta 2 stari milijardi zalogo, po prvem tromesečju so se povečale na 2 stari milijardi 600 milijonov.

Rezervni deli: V začetku leta jih je bilo na zalogi za 716 starih milijonov, ob koncu prvega kvartala se je zaloga povečala na 1 staro milijardo 670 milijonov.

Poglejmo še kako so po posameznih TOZD % dosegli plan v prvem tromesečju 1976.

Pržan: Za domači trg 18,7 %

Sežana: Za domači trg 21,9 %

Vrhnika: Za domači trg 32 %

Železniki: Za domači trg 22,2 %

Idrija: Za domači trg 25,4 %

TGA Škofja Loka: Za domači trg 11,1 %

Iz vsega tega je razvidno, da je bila prodaja 5 % nižja od planirane. Za to ne moremo kriviti samo tržne situacije, ampak je nedoseganje prodajnega plana predvsem krivda posameznih TOZD, ker niso dosegali zastavljenih planov proizvodnje, tako ni bilo mogoče uresničiti planirane prodaje v prodajni sezoni. Vsi artikli, ki jih proizvaja Široka potrošnja, razen Elektromotorjev se najboljše prodajajo v sezoni od septembra do aprila. Direktor prodaje je zelo skeptičen do mnenja nekaterih, da bo mogoče v letošnjem letu še nadoknaditi zamujeno.

Še nekaj o izvozu:

Po posameznih TOZD so izvažali:

Pržan: za 250.000 dolarjev (za leto 1976 planirajo izvoz v vrednosti 2.400.000 dolarjev).

Sežana: V prvem kvartalu so izvozili za 21.000 dolarjev (letni plan 680.000 dolarjev).

(Nadaljevanje na 11. strani)



Čiščenje in kontrola bakelitnih odpreskov na Vrhniki.

bodo temu tudi težko kos. Tako se bodo obratna sredstva vezala v zalogo, razen če bi se tržna situacija bistveno spremenila na pozitivno v najkrajšem času, kar pa je zelo malo verjetno.

V prvih treh mesecih so osebne dohodke dvignili za približno 10 % kar je prva faza priprav na obračun prejemkov po sprejetem Samoupravnem sporazumu o osebnih dohodkih v elektro in kovinski industriji. Ker

ISKRA
Štev. 17—18 — 1. maj 1976

DALEČ PREOBREMENJENI

(Nadaljevanje z 9. strani)

rikrat, hkrati pa se je povečala tudi hitrost obdelave na malih diskih, saj so sedaj vezani na centralno enoto preko hitrejšega kanala. Hitrost obdelave se je povečala tudi zaradi boljše organizacije, ter hkratnega in brezhibnega obratovanja obojih diskovih enot.

Fluktuacija kadrov v minulem letu ni bistveno vplivala na delo v centru, čeprav je nastala manjša vrzel v strojni, problem pa bodo morali rešiti že letos. Letos nameravajo rešiti tudi

vprašanje pravočasnega zajemanja podatkov v luknjalnici, zaradi vse večje množice podatkov. Razmišljajo predvsem o sodobnejšem načinu zajemanja podatkov preko sistema MDS 1200 in sicer preko magnetnih tokov in diska.

Morda še nekaj podatkov o lanskeletnih rezultatih poslovanja TOZD Elektronski računski center. Celotni dohodek je znašal približno 6 milijonov 700 tisoč dinarjev in je bil za 40 odstotkov višji kot so predvidevali. Dohodek je znašal nekaj več kot 2 milijona in pol dinarjev, ostanek dohodka pa 91 tisoč dinarjev.

LD



Na traku v TOZD TEA je 13 let delala Marija Manfreda, ki je pred nedavnim odšla v zasluženi pokoj. Za slovo je nastal še tale spominski posnetek v krogu sodelavk, s katerimi sije dolgo vrsto let prizadevala za čimboljši delovni uspeh.

Prizadevanja so usmerjena v večji izvoz

Novosti v proizvodnem programu
V TOZD Feriti naše Industrije elementov za elektroniko so glede na razmere, ki vladajo, letos zastavili dokaj smel proizvodni načrt, saj nameravajo doseči vrednost 38.000 dinarjev, kar bo od kolektiva nedvomno terjalo precej prizadevanj.

V prvem trimesečju so namesto četrte letnega načrta uspeli uresničiti le za 20,3 %, ali 7,72 milijonov vred-

SPODBUDA JE DELO

(Nadaljevanje z 9. strani)

ra pri teamskem delu vedno obveljati le najboljše ideja, ne glede na to, čigava je. Samokritično mora priznati najboljšo rešitev!“, sta se strinjala.

Kako organizirati team, da bi delal uspešno, kako ste začeli vi?

„Začeli smo takole: skupina, ki je zadolžena za elektro števce, oziroma njen vodja ing. Mežek, je dobila nalogo, fakulteta se je vključila – posebno dr. Janez Trontelj je bil zelo delaven, čeprav profesorji na univerzah običajno nimajo posebnega smisla za sodelovanje. Zato me je toliko bolj navdušila izjava dr. Trontelja, ko je dejal: „Ne vem kako to, ampak, ko delam z vami, najdem stalno kakšno napako, pri delu v laboratoriju pa napak skoraj ni!“. Utemeljitelj pa je s tem, ko je dodal, da v laboratoriju iščejo teoretične rešitve, ki se v praksi nemalokrat pokažejo le kot polovične, ki za proizvodnjo skoraj niso uporabne. Pri takem sodelovanju ni čudno, da nam je Mikrolaboratorij omogočil in dal smernice za izdelke elektrotehnike. Vendar pa je pri našem delu sedaj jasno, da je nujno potrebna patentna prijava, saj se je v zadnjem času pokazala kot osnova za delo. Do leta 1974 namreč skoraj nismo prijavljali svojih izdelkov, čeprav smo razvijali tudi tedaj. To delo za patentno prijavo nam je bilo odveč, pa tudi stimulacije zanj ni bilo. Pomenilo je le dodatno obremenitev, zato večina izmed nas ni bila pripravljena delati pismenih prijav za patente. Sedaj imamo sodelavca, ki nam ureja te stvari administrativno. Sicer pa smo tudi pri izvozu videli, da moramo naše rešitve patentirati, saj sicer ne moremo dokazati, da je neka rešitev res naša. Mnogokrat se nam je zgodilo, da razvitega izdelka nismo prijavili, ker smo menili, da ni dovolj dober, potem pa smo našli patentiranega drugod. Omalovaževali smo sami sebe, toda sedaj gledamo na te stvari drugače.

Razvijali bomo, seveda, še naprej. Ideja, dokler je nova in ni izdelana je vsaka novost. Ker pa nočemo kopirati, nemalokrat sumimo v kvaliteto svojih rešitev. Sicer pa moramo rešitev vedno najti, saj čas zahteva svoje. Sicer pa, če primerjamo naše izdelke s svetovnimi, vidimo, da se lahko primerjamo!“

Kaj pa stimulacija? Moralna in materialna?

„Stimulacija? Saj se ni sprejet niti nov pravilnik o stimuliranju razvojnega dela, oziroma izboljšav. Menim, da je stimulacija ljudi, ki delajo v razvoju, premajhna z ozirom na njihove možnosti. Dejansko smo odvisni od zanesenja in od dobre volje ljudi. Smatram, da delati mora vsak, če izumlja, pa to predstavlja delo, ki ga ni vsak zmožen. Priznam, da se mora vsakdo zavedati, da če ne bi imel možnosti delati na svojem področju, ne bi mogel izumljati, saj je vsakdo odvisen od okolja. Toda malo več pozornosti bi pri moralnih in materialnih stimulacijah vendarle zaslužili!“

mak

nosti proizvodnje, za kar je bila kriva vrta zlasti objektivnih razlogov.

V načrtu je zapisano, da se bo nasproti lanskemu letu močno povečal tudi izvoz. Pri tem so v prvem letošnjem trimesečju res dosegli lep uspeh in ga v primerjavi z lanskim prvim trimesečjem povečali za 28 %, s tem pa še kljub temu niso uspeli nadoknaditi, izpada, ki je nastal pri prodaji na domačem trgu. V celoti letos izvoz predstavlja že 21 % skupne vrednosti proizvodnje. Prodaja izdelkov na domačem trgu se je namreč v tem obdobju precej znižala, zlasti zaradi obstoječih zalog proizvajalcev televizijskih sprejemnikov, medtem ko prodaja izdelkov za profesionalno tehniko teče normalno, razen zmanjšanja, do katerega je prišlo za TOZD TEN, ki ima izpad pri izvozu translatorjev.



Stiskanje usmerjenih feritov v magnetnem polju.

Pri takšnem, trenutno težkem položaju na področju domače prodaje, so v tovarni razumljivo napeli vse sile, da bi se še bolj uveljavili na tujih tržiščih, poleg Italije in Anglije, kamor so doslej že uspešno prodali. S posebnimi akcijami si predvsem prizadevajo osvojiti nemško tržišče in so v tem že bili storjeni prvi koraki. Prav gotovo pa tudi na domačem trgu ne smejo stati križem rok, čeprav trenutno stanje zanje res ni najbolj ugodno.



Brušenje segmentov.

ZAHVALA
Ob težki izgubi našega ata
GABRIJELA MARKLJA

se zahvaljujemo vsem, ki ste nam izrekli sožalje, spremili ata na zadnji poti in poklonili cvetje. Posebej se zahvaljujemo Sindikalni organizaciji, sodelavcem iz kontrole in Danfossa ter obdelovalnici Iskre v Železnikih

hčerki Marija Habjan
in Tončka Trpin

RAZPIS NAGRAD ZA PRVOMAJSKO KRIŽANKO

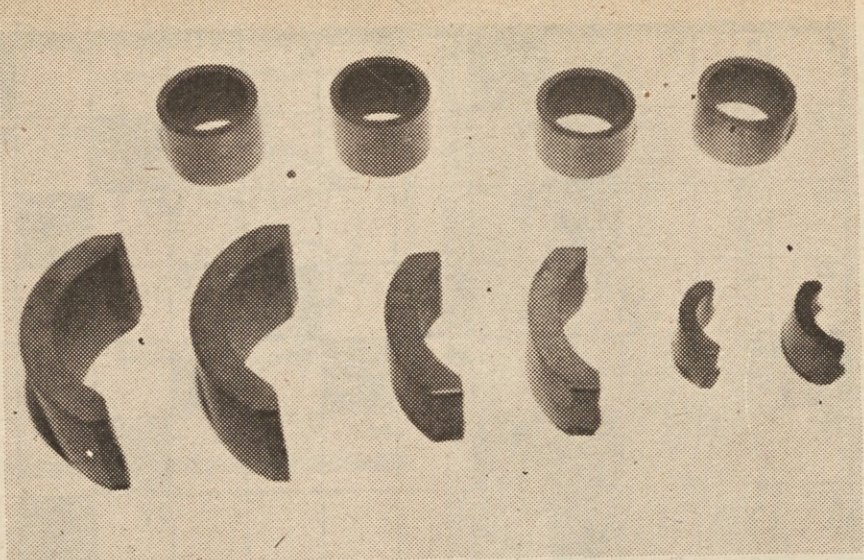
Za današnjo prvomajsko nagradno križanko je uredništvo namenilo reševalcem za pravilno rešitev naslednje denarne nagrade:

- 1 nagrada 150 dinarjev
- 1 nagrada 100 dinarjev
- 5 nagrad 50 dinarjev.

Pravilne rešitve prvomajske nagradne križanke pošljite na: Uredništvo „Iskra“, Ljubljana, Prešernova c. 27, najkasneje do 10. maja 1976 in na lepem spodnjem robu kuverte označite: Rešitev prvomajske nagradne križanke.

Med pravilno rešenimi križankami bo žreb 1. maja določil srečne dobitnike razpisanih nagrad.

Izzrebanim reševalcem bomo nagrade poslali po pošti.



Nekaj motorskih statorskih segmentov za male enosmerne motorje.

Sedanje slabše prodajne možnosti za ustaljeni proizvodni program za potrebe domačega trga skušajo izboljšati z osvajanjem novih izdelkov – za profesionalno elektroniko in segmentov za proizvodnjo enosmernih elektromotorjev.

V pripravi je proizvodnja navitih komponent s feritnimi jedri za elektronske telefonske centrale, medtem ko poskusna proizvodnja motorskih segmentov za avtomobilsko industrijo in drugih usmerjenih magnetov, izdelanih po mokrem postopku, že teče.

Poskusna proizvodnja za male enosmerne motorčke (Železniki, Mehano-tehnika), izdelanih po suhem postopku usmerjenih magnetov pa je v zagonu. Razvoj slednjega postopka je plod tesnega sodelovanja strokovnjakov tovarne in Instituta Jožef Stefan.

Želijo si, da bi nova proizvodnja stekla čimprej in v večjem obsegu, vendar za to še niso dani vsi pogoji. Namreč z investicijami, načrtovanimi v preteklem letu so v zamudi in šele zdaj čakajo, da jim bo banka odobrila potrebna kreditna sredstva. Tako računajo, da jim bo v drugem letošnjem polletju to investicijo le izpeljati tako, kot so jo načrtovali in naj bi že dajala prve sadove.

Vlaganja razen že prej omenjene opreme za proizvodnjo usmerjenih feritov zajemajo tudi opremo za proizvodnjo profesionalnih feritov višje kvalitete in za avtomatizacijo navijanja dušilk in raznih drugih tuljav za sklope s feritnimi jedri.

Ob tej investiciji pa bo po devetih letih izvršena rekonstrukcija tovarne

PRODAJA V PRVEM KVARTALU

(Nadaljevanje z 10. strani)

Železniki in Idrija: 780.000 dolarjev (plan 5.000.000 dolarjev).

TGA Škofja Loka: V prvem kvartalu so izvozili za 58.000 dolarjev (planirajo pa za 1.000.000 izvoza za leto 1976).

Skupaj Industrija široke potrošnje 9.203.000 letnega plana, v prvem kvartalu pa so dosegli 1.100.000 dolarjev.

Sraka in krt

Sraka je s svojim še golokrilim mladičkom domovala v kuštravi krošnji divjega kostanja. Imela je posebno veselje krasiti svoje gnezdece z različnimi svetlečimi predmeti. Nanosila je vanj nekaj žebelčkov, majhen košček razbitega ogledala in še nekaj drobnih kovinskih predmetov. V bližini, samo nekaj ptičjih zamahljajev od korenin tega drevesa, je prebival krt. Bil je neutruden delavec. Nepristano je rahljal zemljo in kopal hodnike.

Nekega dne, ko je sraka pregrinjala ležišče z blestečim papirjem od čokolade, je pogledala na gibajočo krtino in pomislila: „Aha, boter krt rahlja zemljo, spet bo najti kaj za v kljun.“ Frrrr... in že je brskala po krtini. Svojevrstni rudar je poškilil z enim očesom iz rova, zagledal srako in jo pobral:

„Hej, sosedo, morda boš našla kaj ocvirkov!“ in je še enkrat s hrbotom dvignil rahlo prst. Gostoljubni krt je povabil srako: „No le vstopi, boš videla kako prostoren hodnik sem danes izkopal in kako lepo je videti premnoge in raznovrstne koreninice, ki vise od stropa; žuželk pa da ne govorim, vseh vrst in toliko, da jih ne prešteješ. Sraka se je kar zgrozila ob krtovem povabilu: „Hvala, to ni mogoče, v tvojem podzemlju bi umrla, ker je pri tebi vse črno, pretemno in tesno. Ko bi ti videl moj dom! Ves svetel in bleščeč! Pojdem, nahraniti moram malega, nasvidenje!“

Nekoč, ko je odletela mati sraka po opravkih, se je mali golokrilec junačil in poizkusil posnemati mater v letenju. Vzpel se je na rob razglednega stolpa in kljunček ga je potegnil v globino. Padel je k sreči na šop mehke trave.

Tod okoli se je potikala mačka in nebolglieni ptiček bi bil zagotovo njena žrtev, da ni naš dober znanec krt to pravočasno opazil in preprečil. Vzel je mladička v svoje varstvo. Zaslišalo se je nato obupno vreščanje srake, ki je kot ponorela obletaval drevo; iskala je izgubljenčka, a videla je le mačko, ki se je oddaljevala. Krt pa je pograbil veliko bilko in mahaje z njo opozarjal nase. Sraka se je bolj mrtva kot živa sesedla pred krtino.

„Pri meni je tvoj krilatec, živ in zdrav,“ je krt kar se da hitro dopovedoval sraki in opisal ves dogodek. Neizmerno srečna je sraka s perutjo objela mladička in se krtu vsa ginjena zahvaljevala. Tudi krt je bil neizmerno srečen, že zato, ker je storil veliko dobro delo. Ob slovesu je sraki med drugim dejal: „Kakor vidiš, draga sosedo, ni vse zlo, kar se ne sveti!“

Jelka Vuk–Novaković

in tudi dograjen prizidek, ki bo omogočil bolj smotno razporeditev celotne proizvodnje v tovarni pa čeprav bo v tovarni zaenkrat še „gostovala“ proizvodnja telesc za keramične kondenzatorje, kot doslej.

Iz tega skromnega sestavka je videti, da si v TOZD Feriti na eni strani prizadevajo čim bolj izpolniti zastavljene letošnje naloge, a ker jih pri tem predvsem ovira stagnacija pri prodaji na domačem trgu, si hkrati na vse načine prizadevajo z novostmi v izboru svojih izdelkov nadoknaditi izpadlo prodajo doma, na drugi strani pa osvojiti nova tržišča v tujini. Želeti bi bilo, da bi vsa ta prizadevanja rodila čim boljše sadove, saj potem delovnemu kolektivu TOZD Feriti tudi ne bo pretežko solidno obračunati z letošnjimi načrti.

—J. C.—



Vlaganje obdelovanca v stiskalnico.

INDUSTRIJA KONDENZATORJEV, SEMIČ

V dobro opremljeni ambulantni je potreben lasten zdravnik

V semiški tovarni že sedem let uspešno razvijajo lastno obratno ambulanto, ki se lahko pohvali z izredno bogato opremljenostjo. Vse do lanskega leta je v obratni ambulanti deloval tudi redno zaposleni zdravnik, zdaj pa

v sodelovanju z zdravstvenim domom in, ker primanjkuje zdravnikov, prihaja zdravnik le po štiri ure na dan.

Seveda je obratna ambulanta z lastnim zdravnikom za tolikšen delovni kolektiv, kakršen je semiški, dejanska potreba, žal pa je pomanjkanje zdravnikov na tem področju tolikšno, da se je pač treba sprijazniti z njegovim občasnim delom v tovarniški ambulanti.

Ob obisku obratne ambulante smo v njej našli sestro Jano Malnarič, ki je rada postregla z nekaterimi podatki, ki govorijo za to, da je semiška ambulanta res dobro opremljena pa seveda s strani zaposlenih v tovarni tudi vselej dobro obiskana.

Glede opremljenosti nam je sestra Jana povedala, da ima ambulanta mimo normalnega instrumentarija še lasten elektrokardiograf, UKV napravo za globinsko gretje, ortopetor-napravo za orientacijsko pregledovanje oči ter metronik-napravo za merjenje krvnega pritiska.

Ob letošnjem osmem marcu, prazniku žensk pa so se delavke semiške tovarne odrekle običajni obdaritvi s tem, da naj bi v ta namen pripravljena sredstva žrtvovala za nakup aparature za štetje krvnih teles, s čimer so le še obogatili že tako solidno opremo svoje obratne ambulante.

V ambulanto pride dnevno poprečno okrog 60 zaposlenih, ki jim je potrebna takšna, ali drugačna zdravniška pomoč. Seveda je bil obisk v obdobju, ko je gospodarila gripa še močnejši, saj se je v urah, ko je ambulanta delovala zvrstilo včasih tudi več kot sto pacientov.

„Dela nam ne manjka,“ je dejala sestra Jana, „najsib strokovnega, zlasti pa ne birokratskega, saj je zdaj po novih predpisih pisarija malone glavni del terapije!“ Kljub temu pa jo imajo bolniki radi. Prav tako večje kot vihti injekcijsko iglo, tudi previja rane in postori vse, kar v to dejavnost sodi, vse svoje početje pa opravlja prijazno, pomirjujoče in z veseljem, kar prav gotovo tudi na bolnike ugodno vpliva. Trdno je prepričana, da je lasten zdravnik v obratni ambulanti za Iskro v Semiču več kot nujno potreben, pacientom pa svetuje, naj bi k zdravniku prihajali brž, ko v sebi začutijo, da se jih loteva bolezen. Tako bi bila zdravniška pomoč učinkovitejša, zdravljenje pa hitrejša in cenejša.

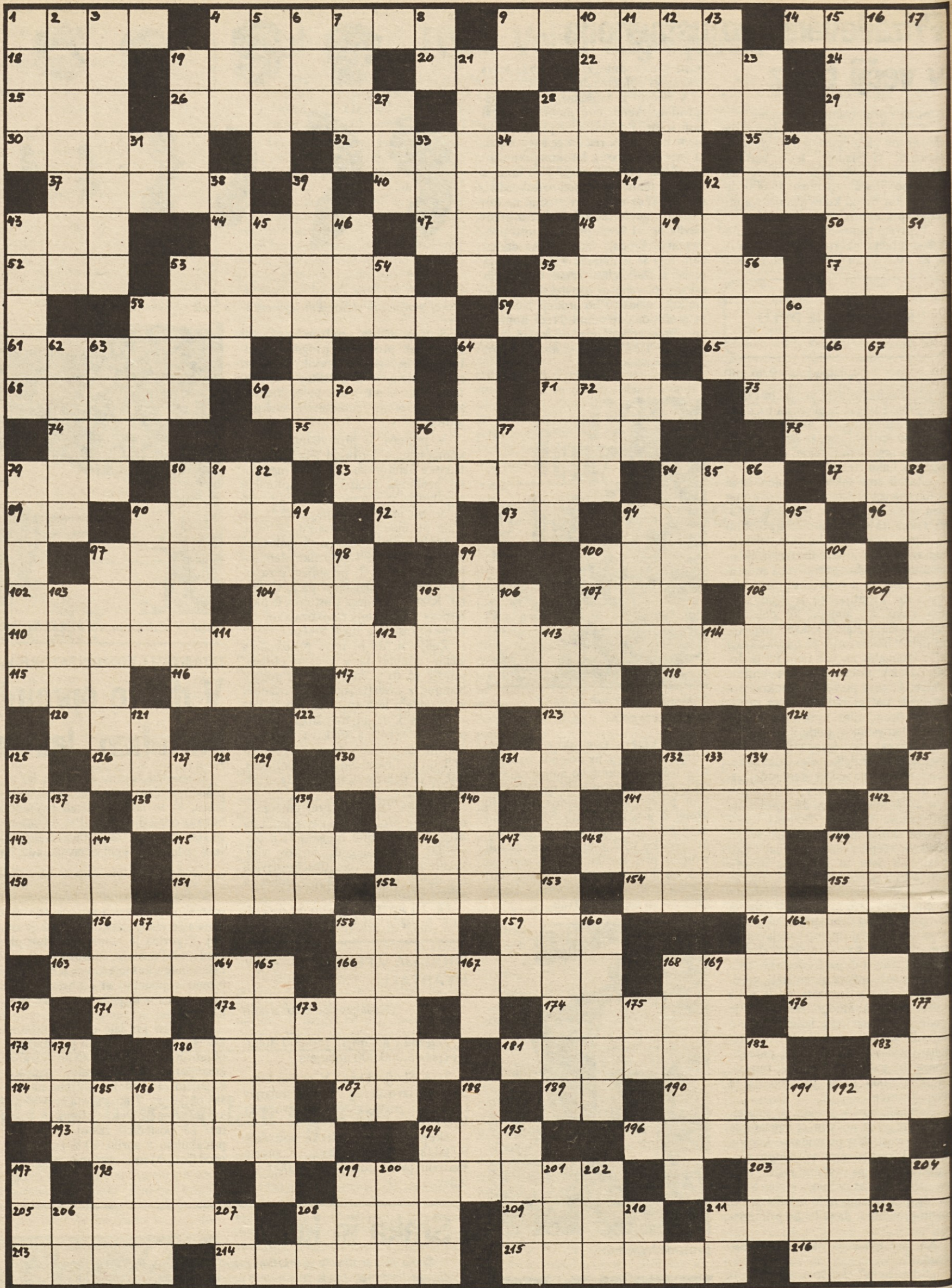
Čeprav pa je sestra Jana v semiški obratni ambulanti prijazna in zna delati z bolniki, pa le ni uspela, da bi tudi praktično dokazala, kako večša je pri dajanju injekcij. Za vsak primer sem rajši hitreje končal obisk in pozdrav v slovo sem izrekel že zunaj ambulante, na hodniku!

—J. C.—

Prvomajska nagradna križanka

VODORAVNO: 1. električna morska riba, 4. veter, ki menjava smer z letnim časom (od Indije proti Japonski), 9. skupina alpinistov na isti plezalni vrvi, 14. stikalna naprava za samodejni vklop električnega toka pri določeni temperaturi, 18. vprašalna členica, 19. morski razbojnik, 20. slavno obdobje slovenske zgodovine, 22. prislov načina, 24. tračnica, 25. starorimsko podzemlje, 26. starejši švedski šahist, filozof in matematik, 28. strokovnjak za živalstvo, 29. japonsko moško ime, 30. star izraz za milost, 32. voznik preprostega vozila, 35. vzdržnež, 37. severno ameriška država, 40. velik roparski kuščar v Afriki, 42. rojstno mesto Karla Marxa, 43. črke S, 44. luknjica v koži, 47. večja lesena, ali kovinska posoda, 48. ime znanega slovenskega revolucionarja, 50. himalajska koza, 52. romunska denarna enota, 53. rudarsko naselje v Posavju, 55. bronasta vedrica iz hallstatske dobe, najdena pri Vačah, 57. oče, 58. večerna glasba, podoknica, 59. srbska jed iz fižola, 61. mesni izdelek, 65. običaj, šega, 68. glavno mesto sosedne države, 69. mesto v goratem delu jugovzhodne Avstralije, 71. zatoščiče, pribežališče, 73. predsednik Združene arabske republike, 74. žuželka, ki boleče piči, 75. praprebivalci Amerike, 78. žgana pijača, 79. strast, poželenje, 80. kovanje, 83. nosilec vseh družbenih dejavnosti, 84. kratica za označevanje nosilnosti ladij, 87. zvrst, primerek, 89. dva enaka samoglasnika, 90. valjano sukno iz grobe volne, 92. kemični znak za nobelij, 93. začetnici imena in priimka angleškega kemika, ki je prispeval kemični del k odkritju penicilina, 94. žensko ime, 96. grška črka, 97. prebivalec slovenske pokrajine, 100. izobčenje, 102. prijetna vonjava, 104. časovno obdobje, 105. pogovor, izrek, 107. pri nas znana vrsta žvečilnega gumija, 108. polotok med Sredozemskim in Rdečim morjem, 110. naše praznično voščilo, 115. dalmatinsko žensko ime, 116. avstrijska poročevalska agencija, 117. razstrelivo, ki ga je iznašel švedski kemik A. Nobel, 118. naplačilo, nadav, 119. elektrika, 120. priimek znanega ameriškega pisatelja, 122. gostišče s prenočišči na področjih, kjer prevladuje islamska vera, 123. samec domače živali, 124. kratice za znano zagrebško tovarno perila, 126. morske ribe, 130. čebelji izdelek, strd, 131. del tedna, 132. Videm v Sev. Italiji, 136. sibirski reka, 138. elektroda, iz katere prihajajo pozitivni naboji, 141. metla „boljše vrste“, 142. japonska igra s črnimi in belimi kamenčki na deski, 143. lovljenje, 145. osrednja grška pokrajina (Atene), 146. Gradbena srednja šola, 148. vrsta črnega dalmatinskega vina, 149. zvok, 150. življenjska tekočina, 151. okrajšava za večjo TOZD naše Industrije za avtomatiko v Ljubljani, 152. kraj na otoku Ugljenu, 154. del ladje, 155. žensko ime, tudi kratice ene izmed naših TOZD v Novem mestu, 156. del posode, 158. Talisova brezalkoholna pijača, 159. makedonsko kolo, 161. neznanica v matematiki, 163. jezero v Sovjetski zvezi, 166. pomirjevalno sredstvo, 168. kovinska livarska forma, 171. najvišja igralna karta, 172. priljubljeno smučarsko središče na Gorenjskem, 174. človeku podobna opica v Aziji, 176. avtomobilski kratica za Sarajevo, 178. oranje, 180. jezero v Sovjetski zvezi, 181. blago iz umetnih vlaken, 183. veznik, 184. glavno mesto afriške države Ugande, 187. kemični znak za srebro, 189. predlog, 190. sebičnost, samoljublje, 193. pod Himalajo izviračoca, 2.150 km dolga reka, ki teče skozi Burmo, 194. prislov kraja, 196. umrlj grški multimilionar, 198. Emilija v krajši obliki, 199. nauk o ravnovesju sil, 203. 6.21. in 5. črka abecede, 205. glavno mesto Filipinov, 208. arja, napev, 209. ime enega izmed slovenskih filmov, 211. televizijski zasloni, 213. industrijsko mesto na Madžarskem, 214. glavno mesto Kube, 215. naprava, 216. jezero v Sovjetski zvezi.

NAVPIČNO: 1. mešanica saj, dima, megle in izpušnih plinov nad mestom, 2. okenske zastornice, zavesnice, 3. rusko moško ime, 4. ime ameriške filmske igralkice Farow, 5. mesto na južnouralskem industrijskem področju v SZ, 6. redka oblika nikalnice, 7. več kaznivih dejanj, ki jih je krivec zagrešil z enim zločinom. 8. kratica za



neznanca, 9. začetnici priimka in imena hrvaškega partizanskega pesnika, 10. ideal, zgled, 11. hrvaški literat Finci, 12. rastline, zelišča, 13. gora na otoku Mindanao v Filipinskem morju, 15. nalepka, 16. književnik, pesnik, 17. spremljevalec boga Erosa, 19. plašen, ne drzen, 21. Webrova opera, 23. snov iz azijskih morskih alg, 27. plod krtovega gibanja, 28. 24., 1. in 15. črka abecede, 31. pritrilnica, 33. kožni izrastek, 34. plod, 36. kemični znak za silicij, 38. večje glasbeno delo, 39. zamki, 41. prvi dekan pravne fakultete v Ljubljani in slov. državoslovca (Leonid, umrl 1971), 43. letalski, ali ladijski vijak, 45. osebni zaimek, 46. ime ameriške filmske igralkice Gardner, 48. čas brez vojne, 49. pripadnik azijskega pastirskega naroda, 51. popust, pristaniško mesto v Maroku, 53. rastlinska tvorba za razmnoževanje, 54. pregnan, odgnan, 55. pripomoček za šivanje, 56. kralj na antični Salamin, 58. glavno mesto Jemena, 60. Ober, 62. koradni otoki, 63. odprtina v leseni ograji, 64. brezpravno ljudstvo v nekdanji Turčiji, 66. vodilna barva igralnih kart, 67. ime znanega košarskega reprezentanta SFRJ, 70. konec v angleščini, 72. hrvaški literat, 76. ilovica, 77. starorimski pozdrav, 79. kisana živinska krma, 80. morske

živali, 81. hvalnice, 82. planet, ki ga vidimo včasih kot Večernico, včasih kot Danico, 84. nora, neumna, 85. vojna v srbohrvaščini, 86. reka v Makedoniji, 88. pripadnik slovanskega naroda, 90. glavno mesto afriške države Togo, 91. tujka za živce, 94. nekdanji plemiški naslov, 95. kemična spojina, 97. domača žival, 98. petrolejsko področje v kitajski pokrajini Singhai, 99. slov. literarni kritik in radijski dramaturg (Mitja), 100. mesto v Bački, 101. tuje žensko ime, 103. del umetniškega imena prve slovenske filmske igralkice, 105. zgodn. 106. Komunistična partija Madžarske, 109. svobodna zemljiš-

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva ZP Iskra, industrije za elektroniko, telekomunikacije, elektromehanike, avtomatiko in elemente, Kranj — Urejuje uredniški odbor — Glavni urednik: Bogo Mohor, v. d. odgovornega urednika Janez Silc — Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo — Naslov: Ljubljana, Prešernova 27, telefon 24-905, int. 48 — Tisk: Časopisno-tiskarsko podjetje PRAVICA-DNEVNIK, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije SRS je glasilo oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

ka posest, 111. dva enaka soglasnika, 112. razstreljivalec, 113. že umrli jugoslovanski revolucionar, 114. kemični znak za iridij, 121. doba, 124. spodnji del lonca, 125. živahen ples, 127. razteševalec, 128. nevestino premoženje (množ.), 129. uradnik v starem Rimu, 132. najtežji zločin, 133. slovenski dnevnik, 134. otok v srednjem Jadranu, 135. naprava za odkrivanje podmornic v morskih globinah, 137. iglavec, 139. pristanišče v Jordaniji, 140. nedoločni števniki, 141. Občinski partijski komite, 142. vrhunec nogometne tekme, 144. zver iz družine kun, 146. bivališče graščakov, 147. prebivalec pokrajine v Vel. Britaniji, 149. priimek znamenitega jugosl. znanstvenika in izumitelja, 152. preložitve, odložitve, 153. grški cerkveni učitelj, spodbudnik za oblikovanje dogem, 157. del obraza, 159. nasprotje od plime, 160. napotje, bariera, 162. začimba, 164. reliefna depresijska oblika na krasu, 165. davni pastirski narod, 167. Alpe-Adria, 168. del noge, 169. jezero v SZ, 170. brezalkoholna pijača, 173. začetnici priimka in imena goriškega pesnika, 175. kemični znak za bizmut, 177. slovenska avtomobilski tovorna, 179. italijanska radiotelevizija, 180. karta pri taroku, 182. mini nos, 183. zvesta domača ži-

val, 185. sladkovodne ribe, 186. „strelha sveta“ — vozlišče visokih gorovij v sosednji Aziji, 188. geometrijski pojem, 191. največji jugoslov. polotok, 192. mlajši slovenski pisatelj (Pavle), 194. okrepčilna pijača, 195. čast, 197. naziv, 199. belgijsko zdraviliško mesto, 200. kratica za eno izmed TOZD naše Industrije telekomunikacij, 201. del strehe, 202. krilo nekdanje rimske legije, 204. velika afriška reka, 206. začetnici imena in priimka slovenskega literata, 214. vzklik, 208. začetnici imena in priimka hrvaškega ilirista, 210. plosčinska mera, 211. romanski veznik, 212. kemični znak za natrij.

**DOPIŠUJTE
V ISKRO**